

November
1924.

II. aastakäik.

Ilmub üks kord kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind:	Aastas . . . Mk. 300.—	Kuulutuste hinnad:	1 lehekülj . . . Mk. 3000.—
	Pooles aastas . . . " 150.—		1/2 " . . . " 1500.—
	Veerand aastas . . . " 75.—		1/4 " . . . " 800.—
	1923. aastakäik " 50.—		1/8 " . . . " 400.—

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. 1. Telefon nr. 4—72

SISU: 1) Kuidas täitis omavalitsustegelaste kongress oma ülesande? 2) Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongressi resolutsioonid. 3) Pilt: Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress 24.—26. okt. 1924 a. 4) Rahva tervishoiu korralduse seaduse eelnõu. 5) Posti ja telefoni korraldamise kava. 6) Omavalitsustegelased: Hermann Raid, pildiga. 7) Omavalitsuse päevauudised. 8) Pilt: Tartu II. valla-sekretääride kursused 1.—21. aug. 1924 a. 10) Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest. 11) Küsimused ja vastused. 12) Lugejatele. 13) Kirjavastused. 14) Kuulutused.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“.

kes teostab: **tulekinnitusi,**
elukinnitusi ja
rahekinnitusi.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamiseega.

Kuidas täitis omavalitsustegelaste kongress oma ülesande?

Kongressi esimene ülesanne oli, nagu kongressi kutsetelt näha, omavalitsuste praegust üldist seisukorda äramärkida ja, teiseks, nende tegevusesse puutuvate tähtsamate küsimuste lahendamiseviise läbiarutada.

Tähtsam neist oli esimene küsimus, sest sellega on seotud olemasolemine, nagu eelmise numbril esimeses artiklis juba pikevalt näidatud. Ja kongress ütles, et aastaid kestnud olukord, kus omavalitsusarendamises põhiseaduse põhimõtete järele seisak, isegi tagasikiskumine valitseb, kus omavalitsuste õigusi üksikute seadustega kärbitakse, kus meile kohusi peale pannakse ilma sissetulekute äranäitamata, selle kõrval eriasutuste ja ametnikkude kaudu valitsedes asjata kulu tehakse, kuna põhiseaduse järele valitsemist kohtadel omavalitsuste kaudu tuleb teostada, — hädaohlikuks saab omavalitsuste olemasolule. Kongress ütles veel rohkem. Ütles, et omavalitsuste huvid on suurel määral ka riigi huvid ning, ühenduses sellega, omavalitsuste heakäekäik ka riigi huvides.

See oli tõsine hoiatus sõna meie riigi elu juhtidele. Mitte omavalitsuste elu, vaid riigi elu korraliku tegutsemise huvides tuleb silmaspidada põhiseaduse põhimõtet ja võimaldada selle teostamist.

Kongress tunnistas omavalitsuste olemasolu senistes tingimistes küsitavaks ja riigile mitte ükskõikseks. Seda tegi kongress ühel häälel. Kuigi kongressile ei olnud nii palju omavalitsustegelasi kokku tulnud, kui loodeti, — koos oli valdade esitajaid 77, maakondade esitajaid 46, linnade esitajaid 32, alevite esitajaid 15, — kuigi väga paljud valdade esitajad puudusid, ka lähematest valdadest, — selle vastu olid mehed Petserimaalt ja Saaremaalt kohal, — siis aitab ühehääleline seisukorra hindamine otsust küllalt tõsiselt võtta.

Et kokkutulnud omavalitsustegelastel selle seisukorra hindamisega tõi taga oli, et siin põhjusest sõnu ei tehtud, tunnistas see, et sõna võeti väga tagasihoidlikult, aga kui see sõna veeres, siis tuli ta raske, tuli südamest. Meeleolu oli juba sarnane. Oli rõhutud, lootusetu.

Sarnase meeleolu loomiseks aitas väga tuntavalt kaasa see, et kongressile võerasena palutud umbes 50-st riigi kõrgemast ametnikust ja Riigikogu liikmest viibis peale

avamise koosoleku kongressi töökoosolekul ainult mõni üksik. Neile, puudujatele võerastele, olid omavalitsuste olemasolu, nende hädad ja mured sedavõrd tühised, et nende kuulamiseks aega ei jatkunud. See puudumine naelutati ka kinni. See puudumine kippus avamiskoosolekul öeldud soojade sõnade sisse usku hävitama.

Olles hinnanud seisukorda kurvana, olles näidanud, kust see seisak ja tagurpidimine tuleb, ei jäänud kongress poole tee peale, vaid kongressi liikme H. Kiiveri suu läbi paljastas ka põhjuse: Riigikogul läheb palju aega omavahelise näaklemise peale ära ja põhjapaneva tähtsusega seaduste jaoks ei jätku aega.

Ainult ühemeelse seisukorra äramärkimisega täitis kongress täiel määral juba oma ülesande. Tekkinud olukorra põhjuste esildamisega täitis ta selle kahekordselt.

Nii tõsine, kui kongressi meeleolu ka oli, nii lootusetu, kui seisukord praegusel silmapilgul ka on, ei jätnud kongress, tuleviku jaoks usku alles hoides, ka ütlemata, mis seisukorda päästa võib — omal ajal, sealjuures ka praeguse silmapilgu jaoks juhtnõore andes, nagu resolutsioonist näha. Et nende juhtnõorede teostamine otsekohe tagajärge annaks, seda ei uskunud kongress arvatavasti mitte, seda väljendati ka kongressil, kuid peab uskuma, et kui omavalitsustegelased niisama ühelmelel omavalitsustegelastena kord täitma lähevad resolutsiooni, „tulevastel Riigikogu valimistel tuleb omavalitsustegelastel toetada ainult neid kandidaate ja nende heaks kihutus-tööd teha, kes omale ülesandeks seavad võidelda omavalitsuste huvide eest“, nagu nad selle resolutsiooni kongressil ühel häälel vastu võtsid, siis tuleb pööre ka praegusesse seisukorda — kaudselt ja otsekohealt. Kui teatakse, et iga Riigikogu liige hindamise all on tulevasteks valimisteks sellelt seisukohalt, kuidas ta end omavalitsuste suhtes avaldab, sel peab kaudne mõju olema. Eitaval korral lahendab küsimuse tulevase valimise taktika, mille juures tulevases numbris lähemalt peatan.

Hukkamõistes partei poliitikat seadusandlises kogus, tunnistas kongress selle

kohatuks samuti omavalitsustes. Selle asemel nõudis ta neisse asjatundjaid mehi. Et praegune valimisviis sarnaste isikute valimist ei kindlusta, seati nõudmine üles, et omavalitsuste valimised tulevad, põhi-seadust muutes, rutuliselt individuaalsele pinnale viia.

Seda nõudmist ülesseades, tarvilikuks tunnistades omavalitsuste elu tervendamiseks niisuurit operatsiooni ettevõtta, näitas kongress, et ta nõudlik ei ole üksi teiste, vaid ka oma liigete vastu, mis sunnib seisukorra hindamist seda tõsisemalt võtma.

Jättes muud otsused seisukorra kohta resolutsioonide tutvustada ja ülemannes kongressi ülesannete teise poole, omavalitsuste tegevusesse puutuvate küsimuste lahendamise juurde, tuleb alguses kohe tähendada, et ka siin resolutsioonid kas ühelhäälel ehk 2—3 vastu hääle juures vastu võeti, seega ühelmeelisel lahendati. Ainult teede korralduse alal võistlesid kaks resolutsiooni põhiresolutsioonidena, referent K. Einbundi ja sektsiooni juhatuse oma, milledest esimene enamuse sai.

Oma v. tegevusse puutuvate küsimuste arutamise juures ilmsiks tulnud kaht asjaolu tuleb allakriipsutada.

Kui seisukorra hindamise juures meeolu täiesti lootusetu paistis olema, tõusis ta küsimuste läbirutamisel, mis omaval. tegelastel esimest korda avalikul lahendamisel, küsimuste juures, millede kohta omavalitsuste seisukoht veel lüüa pole saanud. Seda meeolu tõusu peab pidama tõenduseks, et, hoolimata raskest seisukor-

rast, usk ja lootus meie seisukorra parandamiseks lõpulikult kadunud pole.

Seda tõekspidamist kinnitas kõige paremine see vaimustav, ühedel tulistel, teistel pisarsilmil lauldud isamaa hümnus, mis kongressi lõpul Linnade Liidu esimehe A. Uesson'i lõpusõnale järgnes, kui ta meelde oli tuletanud, et omavalitsustegelased kongressile on tulnud ja siin tööd teinud oma isamaa õnne nimel.

Teiseks tuleb tähendada, et nii hästi seisukorra kui üksikute küsimuste kohta vastuvõetud otsused kinnitavad ilma erandita Maakondade Liidu ja Linnade Liidu poolt esildatud seisukohte ja nõudeid. Et liidud omavalitsustegelaste suure pere soove tabanud on, selle loomulik tagajärg oli see, et kõikide omavalitsuste liitumise tarvidust mitmelt poolt allakriipsutati ja liitudele uusi tegevusalasi ülesseati — omavalitsuste huvide kaitseks ning omavalitsustegelaste tasapinna tõstmiseks. —

Esimese katsega oli siin tegu, esimene kord oli Eesti omavalitsustegelaste pere koos küsimusi lahendamas, loomulik, et selle esimese katse korralduses puudusi oli, mida kongressi korraldajad ise ei häbene tunnistamast, kuid ka nende puuduste juures täitis kongress oma ülesande, täitis selle selgesõnaliselt, ühemeelsemalt ja otsekohesemalt kui seda loota võis. Ülesseatud ülesanded on täiel määral täidetud. Tagajärjed ei olene kongressist, vaid neilt, kellele resolutsioonid määratud.

Tegude järg on nüüd nende käes.

11. nov. 1924.

Iga omavalitsustegelane peab püüdma oma ülesande kõrgusel seista.

Esimese Eesti omavalitsustegelaste kongressi resolutsioonid.

Üldresolutsioonid seisukorra kohta.

Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress, ärakuulates referaate ning arvesse võttes läbirääkimistel avaldatud mõtteid, leiab, et põhiseaduse nõue riigivõimu teostamise kohta kohtadel omavalitsuste kaudu on väga suurel määral teostamata ja, ümberpöörduvalt, on tahetud valitsemisapa-

raati väljaarendada teises sihis, s. o. valitseda eriasutuste ja ametnikkude kaudu, sealjuures omavalitsuste võimupiire viimase võimaluseni kärpides. Selle otsekohene tagajärg on suur ametnikkude arv, kelle ülespidamine riigil palju maksma läheb, ja asutuste killustamine, mis kodanikkudele asjaajamise raskeks teeb ja asjata kirjavahetust välja kutsub.

Teiseks konstateerib kongress, et vaatamata selle peale, et omavalitsuste huvid on suurelt osalt riigi huvid ja omavalitsuste hea käekäik on riigi huvides, ei anna Riigikogu ja Valitsus tarvilist tähelepanu omavalitsuste arenemisele, selle vastu valitseb põhiseaduse põhimõtete teostamise asemel seisak, isegi tagasikiskumine, mida uuemate seaduste üksikud paragrahvid omavalitsuste õiguste kitsendamisega tõendavad. Omavalitsuste korraldajate funktsioneerimiseks hädatarvilised seadused, omavalitsuste seadus ja maksuseadus, puuduvad ikka veel, kuna omavalitsuste peale pannakse uusi kohuseid, jättes näitama vastavad sissetuleku allikad.

Sellepärast leiab kongress, et Maakondade ja Linnade Liidud, omavalitsused ja omavalitsustegelased vankumata peavad nõudma põhiseaduse põhimõtete teostamist omavalitsuste kohta, selleks kasutades ajakirjandust, informeerides rahva saadikuid ja seltskonda omavalitsuste tööst ja jälgides jooksvat seadusandlust, kõigest jõust võitlema katsete vastu omavalitsuste õigusi kitsendada, kuna tulevastel Riigikogu valimistel tuleb omavalitsustegelastel toetada ainult neid kandidaate ja nende heaks kihutustööd teha, kes omale ülesandeks seavad võidelda omavalitsushuvide eest.

Kolmandaks, toetades uutesse seadustesse puutuvate referaatide kokkukõlalise põhitooni peale, et uued seadused vajavad omale aluseks omavalitsuste üldseadust (maakonna, valla, linna ja alevi seadused) ja maksuseadust, tunnistab kongress tarvilikuks eestkätt kiires korras omavalitsuste üldseaduse ja maksuseaduse väljatöötamise. Selle kõrval tuleks kiires korras maksvate omavalitsusseaduste kokkuvõtmisele asuda, kindlaks määrates, missugused neist vastavad olemasolevate omavalitsusüksustele.

Omavalitsuste üldseadustes peavad omavalitsused seniste üksustena, s. o. vald, maakond, linn ja alev, alles jääma, kuna ebaloomuline praegune alevite kahe sugune alluvus tuleb lõpetada. Tunnistades tarvilikuks kohapealseid riiklisi eriasutusi võimalikult laias ulatuses likvideerida ja nende ülesanded omavalitsuste peale panna, viimaseid tarviliku võimuga varustades kohaliku elu korraldamise kohta käivate küsimuste otstarbekohaseks otsustamiseks, tuleb omavalitsuste üldseadus põhimõtte järele kokkuseada, et riigivõimu teostamine koha peal tegelikult omavalitsuste kaudu sünniks.

Ilmtingimata vajaduslikeks tunnistades

nende põhimõtete kiiret elluviimist ja teadmises olles, et omavalitsuste suured ülesanded vastavaid omavalitsustegelasi nõuavad, kuna praegune valimise viis sarnaste isikute valimist ei kindlusta, tunnistab kongress tarvilikuks rutuliselt omavalitsuste valimised viia individuaalsele pinnale, kuna omavalitsuste liitudel tuleb samme astuda omavalitsustegelaste kõigekülgseks ettevalmistamiseks, avades selleks võimaluse korral erikool või korraldades pikemaajalisi kursusi.

Rõhutades omavalitsuste ühinemise vajadust, soovib kongress, et maakondade Liitu täiendataks vallaesitajatega ja Maakondade ja Linnade Liitude juhatustel tuleb kaaluda võimalust ühineda sihtühisusena, nõudes selleks alust seadusega. Ärakuulates Rahvasteliidu viienda täiskogu otsust 23 sept. s. a. rahvusvahelise omavalitsuste koostöötamise kohta, tunnistab kongress selle põhimõtte vastuvõetavaks.

Ühenduses eespool üelduga, on omavalitsuste üheks ülesandeks kaasaaidata ühistegelisele arenemisele.

Ülemannes üksikute omavalitsustesse puutuvate küsimuste juurde kongress otsutab:

Omavalitsuste maksude alal:

Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress, läbiarutades ja põhjalikult läbikaaludes omavalitsuste praegust rahalist seisukorda ühenduses omavalitsuste ülesannete ja kohustustega, konstateerib:

1) Keskvalitsus ja Riigikogu ei ole maksuseadusi omavalitsusasutuste hädaliste nõuete kohaselt korraldanud.

2) Maksvate seadustega lubatud sissetulekud ei võimalda nende kulude katmist, mis omavalitsuste peale seadustega ja keskvalitsuse määrustega on pandud, arvesse võtmata veel uusi kohustusi nagu algkooli võrgu teostamine, teede korraldus, maksud pensioni kassa heaks j. n. e., ning mis kuuluvad ja omavalitsuse mõtte järele peavadki kuuluma omavalitsuste kohuste hulka.

3) Omavalitsuste eelarved on äärmise võimaluseni piinliku kokkuhoidmisega kokku surutud ja sisaldavad peaaegu ainult seadustega ja määrustega peale pandud kohuslikka ja sunduslikka väljaminekuid, sellegi peale vaatamata on neid võidud tasakaalu viia ainult valitsuselt saadud toetussummade, laenude ja mitmesuguste täiendavate lisamaksudega.

Et sarnane toetussummade, abirahade

ja ajutiste lisamaksude süsteem ja selle tagajärjel kujunenud olukord ei ole normaalne ja halvab omavalitsuste tegevust ja algatust, hävitab omavalitsuste vastutustunnet, ei võimalda iseseisva omavalitsuse majanduspoliitika ajamist, sunnib kõiki lootusi ainult keskvalitsuse toetus- ja abirahade ning ajutiste lisamaksude peale panema ja silmaspidades, et sarnane olukord juba terve rida aastaid kestab ja keskvalitsus ei ole suutnud siin veel seni põhjapanevaid parandusi luua, juhib kongress seadusandlise kogu ja keskvalitsuse tähelepanu selle peale, et omavalitsusasutuste edasikestmiseks ja nende edukaks tööks tarvilik on: 1) Väljatöötada ja maksmata kiires korras uus omavalitsuse maksu seadus, kus kindlustatud oleks omavalitsuste väljaminekute kohased sissetulekud; 2) Seniks, kui avar maksuseadus antud, tuleb riigil oma kulude kokkutõmbamise teel nii suur osa oma sissetulekust omavalitsustele anda, kui viimaste puudujäägid aastate jooksul väljakujunenud on; 3) Seadusandlise kogu ja keskvalitsuse korraldusel omavalitsuste peale pandavate uute kohustuste puhul tuleb ühel ajal ka vastava seadusega ehk korraldusega omavalitsustele uued sissetulekud ära näidata, missugusteks allikateks ei või olla lisa maa- ja isiklised maksud; 4) Senine maksude mitte õiglase jaotuse riigi, linnade, maakondade, valdade ja alevite omavalitsusasutuste vahel tuleb kiires korras revideerimisele võtta ja iga asutuse-liigi ülesannete ja kohustuste kohaselt ära jagada; liikumata varanduste maks tuleks tervelt omavalitsustele jätta; 5) Omavalitsustele tuleb iseseisva vastutava maksupoliitika võimaldamiseks ja uute kavatsuste teostamiseks maksude ülemäärad üldiselt täiesti vabaks jätta, mis meie riigi põhiseadusega ja demokraatlike põhimõtetega täiesti kokkukõlas on ja tegelikult meie omavalitsusasutused senise keskvalitsuse ja tema ametnikkude hoolekande alt vabastaks.

Kongress konstateerib selle juures, et üksikute keskvalitsuste tegelaste ja ametnikkude kartused ja arvamisid, nagu tooks maksimumäärade vabaks jätmise suuri ootamatusi ja üllatusi üksikute maksjate liikide maksustamisel omavalitsuste poolt, millegiga õigustatud ega põhjendatud ei ole ja need kartused asjaolude võõrriiti mõistmise ehk tundmatuse peale põhjenevad.

Hoolekande alal:

Ärakuulates referaate hoolekande praeguse seisukorra ja uue hoolekande seaduse

eelnõu kohta, tutvunedes selle seaduse eelnõu põhijoontega ning arvesse võttes läbi-rääkimisel avaldatud mõtteid, leiab esimene omavalitsustegelaste kongress, et 1) hoolekande seadus, mille järele hädaline vajadus, leiab omale kindla aluse ainult siis, kui ühes hoolekande seadusega maksmata pannakse tähtsamad sotsiaal-poliitilised seadused, millede üheks lülilik hoolekande seadus on, et viimane ühe osa kodanikkude peale demoraliseerivalt ei mõjuks, 2) hoolekande seadus on teostatav ainult peale selle, kui omavalitsuste sissetulekute suurendamine avara maksuseadusega lahendatud on, 3) hoolekande seadus peab tugema hoolekande kohustuse jaotuse ja hoolekannet teostavate organide suhtes omavalitsuste põhiseaduste (linna-, maakonnalevi ja valla seaduste) peale, mis pärast kongress esimeses järjekorras tähendatud seaduste rutulise vajaduse peale tähelepanu juhib.

Mis puutub hoolekande seaduse eelnõusse enesesse sel kujul, kui see Riigikogu töökaitse komisjoni poolt vastu võetud, siis tunnistab kongress eelnõus ettenähtud hoolekande kohustuse jaotuse hoolealuste suhtes riigi ja omavalitsuste vahel otstarbekohaseks, ja väljamineks seisukohast, et abiandmine sündigu kõige pealt töö muretsemisega vastavalt hoolealuse töövõimega, tunnistab ta täiesti otstarbekohaseks eelnõus ettenähtud sundusliku töömajadesse paigutamise. Sellevastu ei peaks seadus käsitama hoolekande teostamise detailisi, nagu antava abi kuju ja normide kindlaks määramine, mis peaks määratama kohaliste olude ja nõuete kohaselt abiandmise korraldajate poolt. Ülearune on ka selles seaduses omavalitsuste üksikute organide tegevuspiiride kindlaks määramine, mis omavalitsuste tegevuse korraldavate seaduste ülesanne on. Riigi ja omavalitsuste vahekorras otstarbekohase järeelvalve sisseseadmise uue aluse rajamiseks kongress tarvidust ei näe ja ühes sellega ei poolda hoolekande nõu- nikkude instituudi sisseseadmist.

Täiendada tuleks seaduse eelnõu sellega, et omavalitsustel on nende alaealiste ja nõdrameelsete kogukondlise abitarvitajate kohta, kelledele kohtu poolt hooldajaid ei ole määratud, hooldaja õigused, mida omavalitsused võivad edasi anda oma hoolekande osakonnale ehk selleks volitatud isikutele.

Tarvilikuks tunnistades toodud põhimõtete kohaselt hoolekande seaduse eel-

nõu muutmist, loodab kongress, et Riigikogu kongressi seisukohaga arvestab.

Hoolekande seaduse elluviimiseni tuleks hoolekande probleemi lahendamiseks omavalitsuste rahalise jõu kohaselt järgmiselt talitada:

1. Antav abiraha lahtise hoolekande all olevatele isikutele ulatagu nende puuduse tõeliseks kustutamiseks.

2. Hoolekande alustele, kes kergemat tööd teha võivad, võimaldatagu abiraha asemel tööd.

3. Linnades ja maakondades, kus vaestelaste ja vanade kodud veel puuduvad, need avada, väiksemates omavalitsus üksustes ühiselt; nende sisseseade kuludeks peaks riik toetust andma.

4. Nõudramõistusliste ja vaimuhaigete isikute ravitsemise ning ülespidamise kulud vastavates haigemajades ja varjupaikades võetagu juba nüüd omavalitsuste arvelt tervelt riigi kanda ja laiendatagu nõuete kohaselt täh. asutusi, kõigi nõdrameelsete äramahutamiseks.

5. Laste päevakodude, mängumurude ja aedade avamiseks tuleb linnadel erilist hoolt kanda.

6. Vaestele kohtu teel alimentide nõudmisel antagu linna- ja maakonnaavalitsuste poolt maksuta õigusteadlist abi, omavalitsustevahelise kokkuleppe põhjal ka teise omavalitsuse piirkonnas asuvas kohtus.

7. Hoolekande teostamine olgu võimalikult kiire ja paenduv.

Vaesuse, kui sotsiaal pahe vastuvõitlemise alal tunnistab kongress, et võitlus alkoholismi vastu on meie riigi ja rahva, eriti aga meie omavalitsuste üks tähtsamatest ülesannetest.

Algkoolide seaduse elluviimise alal:

Ära kuulates referaate ja neile järgnevates läbirääkimistes ettetoodud mõtteid, tunnistab kongress tarvilikuks:

1. Haridusministeerium, omavalitsuslised ning teised asutused, kellest oleneb avalikkude algkoolide seaduse teostamine, peaksid rutuliselt kindlaks tegema rahalised kulud, mis selle seaduse tähtajaliseks läbiviimiseks tingimata tarvilikud, ja selleks samme astuksid, et omavalitsustel nende kulude katmine vastavate tuluallikatega oleks kindlustatud.

2. Algkoolimajade ehitamine on käesoleval ajal kõige tähtsamaks hariduspoliitiliseks ülesandeks, mille teostamiseks tulevad tööle rakendada kõik riiklised ja omavalitsuslised jõud, kui ka seltskonna

isetegevus ja eraalgatus. Koolimajade ehitusfondi peab tuntavalt suurendama.

Et võimalik oleks koolimajade ehitamist kavakindlalt, otstarbekohaselt ja kõige vähemate kuludega toimetada, tulevad laenu summad maakondade ning linnade vahel igaaasta kohta ette ära jaotada, arvesse võttes elanikkude arvu ja kohalikku tarvidusi.

3. Av. algkoolide seaduses ilmsiks tulnud puudused tulevad seadusandlisel teel kõrvaldada ja seadust elunõuete kohaselt täiendada.

Omavalitsustele tuleb kindlustada maatastavara koolide jaoks seaduses ettenähtud määral. Maatarvitamise kitsendavad määrused tulevad ära kaotada, omavalitsustele õigust andes maa tarvitamise korda otsustada.

4. Eestimaa koolivalitsuse ajutise korralduse asemel tuleb välja töötada ja maksma panna uus seadus, mis oleks kooskõlas omavalitsuse põhimõtetega, kooliseadustega ja vastav oludele.

Teede korralduse alal:

1. Esimene omavalitsustegelaste kongress, ära kuulates referaate, läbirääkimisi ja esitatud resolutsioone teede korralduse alal, tunnistab meie maanteede kordamise rahvamajandusliku seisukorra tõstmise tähtsana tegurina äärmiselt vajaduslikuks ja maanteede reformi sellepärast hädatarvilikuks.

2. Maanteede reformi läbiviimiseks avaldab kongress soovi, et maanteede seadus riigikogus esimeses järjekorras arutusele tuleks ja vastu võetaks.

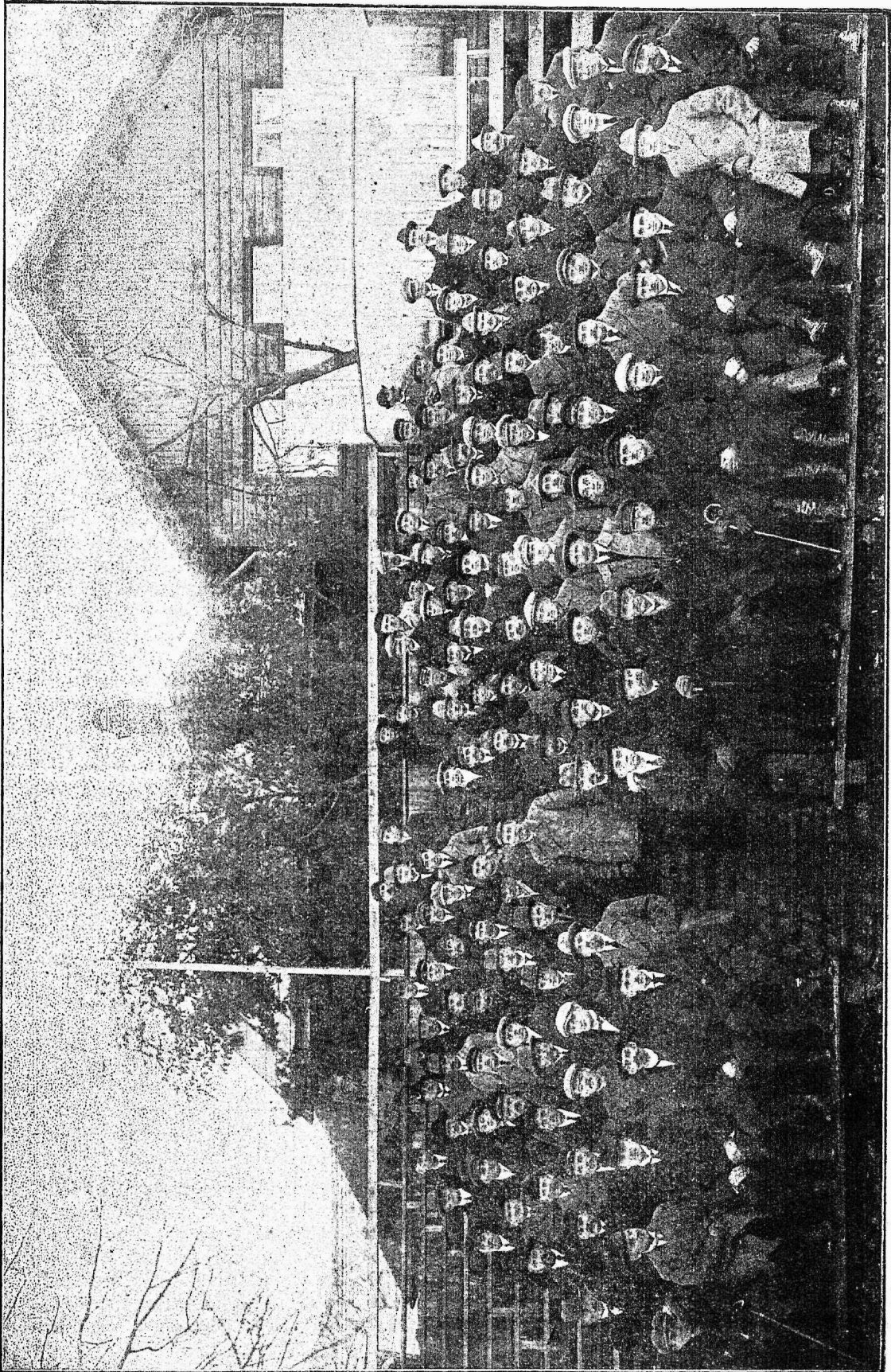
3. Kongress leiab, et maanteede seaduse kokkuseadmisel maanteede seaduse kokkuseadmisel maanteede uuenduse huvides tuleks aluseks võtta järgmised juhtmõtted:

a) Maanteede tegemine ja korrashoidmine, ühtlasi ka järevalve tuleb maakonna omavalitsuste võimkonda anda, kellel õigus on teede kui ka liikumise korralduse kohta, seal hulgas ka raskete jõuvankrite liikumise ärakeelamiseks, kohustavaid määrusi anda.

b) Esimese klaasi teed võetakse tegemisele ja korrashoidmisele riigikassa kulul.

c) Teise klaasi teed võetakse tegemisele ja korrashoidmisele kas riigikassa või maakonnaomavalitsuste maanteede kassa kulul. Maanteede kassa peaks kujunema riigi eelarve järele võimaldatud summadest, maakonna eelarve summadest,

Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress 24.—26. oktoobril 1924 a.



Esimeses reas istuvad kongressi juhatusel liikmed pahemalt poolt lugedes: 1. M. Ne p s, Saaremaa m. v. esimees, kongressi sekretäär, 2. H. R a i d, Üue-Vändra vallasekretäär, kongr. sekretäär, 3. A. S i i d, Laatre vallasekr, kongr. sekretäär, 4. H. A v i k s o n, E. Maakondade Liidu sekretäär, kongr. sekretäär, 5. H. L a u r i, Viljandi maakonnav. ja Maakondade Liidu esimees, kongressi juhataja, 6. A. S i e m a n n, Kunda alevivanem, kongr. juhataja, 7. K. V i r m a, Riigikogu abiesimees, kongr. juhataja, 8. A. U e s s o n, Tallinna linnapea ja Linnade Liidu esimees, kongr. juhataja, 10. H. T o o m, Ruvere-Joala vallavanem, kongr. juhataja, 11. D. K u r g, Mõisaküla alevivanem, kongr. sekretäär, 12. A. L u i k, Tartu linnapea, kongressi sekretäär.

sellekohastest maksudest, või olevate maksude osadest, mis määratud maanteede kassa täiendamiseks.

d) Esimese klassi teed võetakse riigi eelarve korras tegemisele võimalikult hiljemalt maanteede seaduse vastuvõtmisele järgneva aasta eelarvega. Teise klassi teed võetakse maakonna teedekassa kulul tegemisele teataval tähtajal peale esimese klassi teede uuele alusele viimise.

e) Peale maanteede seaduse maksmata hakkamist maksetakse ülemineku ajajärgul, arvates seaduses ettenähtud tähtajast, naturaalkohustuse korras teetegijatele tasu.

g) Niikaua, kui naturaalkohustus maksimas, peab see ühtlasi lasuma era-, riigi-, omavalitsuste jne. maal.

h) Tunnistatakse soovitavaks, et kuni maanteede reformi läbiviimiseks riik määraks eelarve korras maakonnavalitsustele maanteede korrashoiu otstarbel summasid, et omavalitsustel võimalik oleks endid maanteede reformi läbiviimiseks tehniliste abinõudega varustada. Ühtlasi tunnistatakse soovitavaks, et teedeministerium asuks otsekohese kavade tegemisele, missugusel viisil meie teesid ehitada ja korras hoida ja missugused tehnilised abinõud oleks selleks tarvilikud.

i) Kolmanda klassi teed jätta tegemisele naturaalkohustuse alusel, kus juures omavalitsustel õigus jääb naturaalkohustuse korras üle minna rahalisele teede tegemisele.

4. Kuni uue maksuseaduse väljatöötamiseni tuleb riigikassal teede ja sildade

ehitamise ja korrashoiu kuludeks maakonnadele tarvilist toetust anda.

Paberline kontroll ja järelvalve, mis praegusel ajal teedeministeriumi poolt omavalitsuste üle teede ja sildade ehitamisel teostatakse, on liig keeruliseks tehtud, mis tõsiseks töötakistuseks ähvardab kujuneda, mispärast kongress selle järelvalve lihtsustamise tarviduse peale tõsist tähelepanu juhib.

5. Arvesse võttes küla teede võimatut seisukorda, rõhutab kongress, et küla teed saaks esimeses järjekorras täieliku järelvalve ja paranduse alla võetud.

Maareformi alal:

Ära kuulates referaati ja läbirääkimisi selle üle, peab kongress tarvilikuks konstateerida, et maaseaduse § 20 põhjal on maasaajate kandidaatide ülesseadmise ja kinnitamise õigused omavalitsustel, tegelikult on seda õigust aga põllutöoministerium seadusega mitte kokkukõlas oma kätte kiskunud, mille tõttu palju maasaajaid maad maaseaduse § 16 kohaselt ei kasuta ja neil maade põliseks saamiseks (§ 17) õigust ei või olla. Teiselt poolt on omavalitsustel üldkasulisteks otstarbeteks tarvilik maad teatavast kohtadest saada. Sellepärast peab kongress tarvilikuks, et maade põliselt kasutada andmise seaduseandlusel tuleks arvesse võtta, et maasaajatel, kes seda põllutöoministeriumi kaudu on saanud, pole õigust maad põliseks kasutamiseks saada, ja et omavalitsustel eesõigus oleks tarbekorral neid maid omale saada.

Iga omavalitsustegelase ülem hool peab olema, et omavalitsus, milles ta tegutseb, oma ülesanded korralikult täidab.

Rahva tervishoiu korralduse seaduse eelnõu.

„Maaomavalitsuse“ Nr. 10. „Omavalitsuse päevauudiste“ osas on lühike ülevaade selle seaduse eelnõu kohta toodud. Käesoleva artikli ülesanne on täh. seaduse eelnõu arvustaja seisukohalt vaadelda. Et kordamist ära hoida, tuleb tarvilise ülevaate saamiseks algul nimetatud ülevaatega tutvuneda.

Kui seda meelde tuletada, et käesolev tervishoiu korralduse seaduse eelnõu loo järele juba teine kokkuseada — esimene

ei leidnud valitsuses vastuvõttu —, siis peaks ta eriti hea olema. Kuuldavasti olla ka asjasthuvitatuid, kellele seaduse eelnõu väga meeldida.

Võttes selle seaduse eelnõu omavalitsuste ja lihtkodaniku seisukohalt vaatluse alla, ei saa aga seda seaduse eelnõu kaugegtki nii hinnata. Mispärast see seaduse eelnõu aga iseäralikku tähelepanu väärrib, see on selle seaduse kokkuseadja kauge mõttelend, mis kõik teostada osatakse

tahta. Lihtsalt uskumata muinasjutulisi asju, küsimata, kuidas seda teostada.

Eriti oleks seaduse eelnõu kohta ütelda:

I. Omavalitsuste õiguste alal.

Kuigi seaduse eelnõu juures olevas seletuskirjas deklareeritakse, et seaduses on detsentralisatsiooni põhimõte laialises ulatuses läbiviidud, räägib seaduse eelnõu ise teist keelt:

1) § 18 järele kuuluvad linna- ja maakonnaarstid Tervishoiu Peavalitsuse kinnitamisele.

2) § 22 järele normeerib nende palga Tervishoiu Nõukogu.

3) § 27 annab ka jaoskonna arstide kinnitamise Tervishoiu Peavalitsuse juhataja kätte.

4) § 28 järele normeeritakse ka jaoskonna arsti palgad Tervishoiu Nõukogu poolt Töö-Hoolekandeministri kinnitamisel.

5) § 17 järele kuuluvad omavalitsuste sundmäärused Tervishoiu Peavalitsuse kinnitamisele.

Need nimetatud viis paragrahvi kärbitavad omavalitsuste maksvaid õigusi enam kui tuntavalt. Kui arvesse võtta, et seaduse eelnõu järele maakonna tervishoiu ameti juhataja vastab praeguse korra juures tervishoiu osakonna juhatajale, s. o. on maakonnaavalitsuse liige, ja kui tema, kui maakonnaavalitsuse liige, kuulub Tervishoiu Peavalitsuse kinnitamisele, siis on omavalitsuse mõte täielikult hävitatud. Ja milleks seda? Kui teatud ametite peale saab valida vastavate teadmistega varustatud isikuid, siis otsustab tema valimise võimaluse juba dokument. Kinnitamisel peaks osa mängima järjekult muud asjaolud. Neil aga aset olla ei või. Seesama maksab ka jaoskonna arstide kohta.

Sama vastuvõtmatu on palkade normeerimine — sisuliselt. Ka vormiliselt ei saa leppida, et selleks asutuseks on Tervishoiu Nõukogu, mille liikmed ise omale palka määrada peaks. Kuna § 28 järele jaoskonna arstide palga määravad Töö-Hoolekandeministrile kinnitamisele lähivad, ei näi maakonna- ja linnaarstide oma ministri kinnitusele kuuluma (§ 22), kuna § 12 järele ministri ja Tervishoiu Peavalitsuse poolt esitatud küsimuste kohta tehtud otsused minister kinnitab, selle küsimuse otsustamine aga seaduses ettenähtud on. Kui siin riigi ja omavalitsuste poolt palga maksamise pärast seda teed on käia tahetud, siis tuleb süü juba eeskujuks võtta kooliõpetajate palga korraldus ja palga peaks nor-

meerima rahva esitus seadusandlisel teel iialgi aga mitte eriteadlaste kogu.

Sundmääruste kinnitamine paneks omavalitsuse järelvalve alla otstarbekohasuse seisukohast, mis maksvale põhimõttele ei vasta.

II. Omavalitsuste kohuste alal.

Kõne all oleva seaduse eelnõu paneb terve rea uusi kohustusi omavalitsustele peale, millede täitmine majanduslikult täiesti läbiviimata, samuti tegelikult võimata täita niihästi pead pööritama panevate kulude kui ka seaduse mitte selge redaktsiooni pärast ehk millede teostamine muude seadustega teistele ülesandeks tehtud, näit.:

1) § 14 loeb üles need punktid seaduse § 6-st, millede alal tervishoiu eest hoolitsemine ja seadusliku järelvalve teostamine maakonna- ja linnavalitsuste kohus on. Kuna § 6 Tervishoiu Peavalitsuse ülesanded üles loeb ja § 14 selle, § 6, paragr. punktides 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 34, 35, 38, 40, 41, ja 42 täitmise maakonna- ja linnavalitsusele kohuseks teeb, jääb selles redaktsioonis arusaamataks, mida nimelt omavalitsused mingi punkti juures teostavad, kas hoolitsemist ennast või järelvalvet. Aluseks võttes seaduse redaktsiooni, peab oletama suurel määral hoolitsemist. Ja selle järele tuleks maakonna- ja linnavalitsuste kohuseks:

a) pt. 5 järele esimene arstiabi andmine ja haigete transport,

b) pt. 6 järele hoolekanne langenud naiserahvaste eest,

c) pt. 6 järele valve kõikide liikumise ja läbikäimisteede, jõgede ja sadamate jne. tervishoidlise seisukorra üle.

d) pt. 9 järele tõu-tervishoid,

e) pt. 11 järele spordiplatside ja rinalaste kodude korraldamine,

g) pt. 12 järele vigaste laste ravitusasutuste ja kodude korraldamine,

h) pt. 14 järele hoolekanne vaimuhaigete, nõdrameelsete ja idiootide eest, nende ravitusasutuste, kodude ja varjupaikade korraldamine,

i) pt. 20 järele valve kaevude, jõgede, järvede ja kõigi joogivee saamise kohtade üle, hoolitsemine joogivee headuse eest,

j) pt. 24 järele valve karistusmajade üle,

k) pt. 41 järele kodumaa arstirohtude kasvatamine ja korjamine.

2) § 16 kohustab maakonna- ja linnavalitsusi avama ja ülespidama

ravitsusasutusi ja keemilis-bakterioloogilisi laboratooriume, (pt. 1) ehitama kaevusi, pumpasi, veevärke ja varustama kodanikke laitmatu joogiveega (pt. 3), parandama ehk lammutama terviskahjulikke ehitusi ja elumaju (pt. 6) ja teostama kontrolli toidu-, joogi- ja maitseainete hoiu ja tarvitamise üle (pt. 2).

3) § 33 teeb eespool ülesloetud väga laialdaste ja piirita kohuste kulud omavalitsuste sundslikuks.

Mille tipp see nõudmine on, seda otsustagu lugejad.

Mis otstarbel tuleb maakonnavalitsustel kõikide liikumis- ja läbikäimisteedele, järvede, joogivee saamiskohtade ja kaevude juurde valve panna, see jääb mõistatuseks. Kaevu kaane juures vahi pidamine on veel arusaadav, aga kõigi teede, jõgede, ja järvede ääre ei jätkuks tarvilist arvu valvajaid ka siis, kui terve Eesti rahvas arstideks õpiks ja selle valve peale palgataks. Ja mis tervishoidlist seisukorda küla teedel ja tänavatel hoida. Kui seda otsekohe mõista, siis tuleks karja järele labidamees ametisse panna ja muuks otstarbeks ka. Veel haruldasemaks muutub see nõue, kui järgmist meelde tuletame, nimelt seda, et § 16 pt. 3 järele peab maakonnavalitsus elanikkude laitmatu joogiveega varustamise eest hoolitsema, ehitades ja alalhoides kaevusi, pumpasi, reservuaare, veevärke ning valvates kõikide veesaa-miskohtade tervishoidlise seisukorra üle, hoides neid haiguse idudega infitseerimise ja mustusega rüvetamise eest. Kui juba kõik laitmatu veemuretsemise sisseseeded tehtud ja vahid neil ka juures, mispärast siis veel jõgesi ja järvesi valvata!

Kuidas seda küldes ja üksik taludes teha ja mis see maksab, see pole muidugi seaduse kokkuseadja asi.

Vähe veel sellest, et omavalitsus seaduse eelnõu järele vee muretseb, pumpade ja veevarkide abil, ta teostab ka § 16 pt. 2 järele ka kontrolli toidu-, joogi- ja maitseainete hoiu ja tarvitamise üle. See ei tähenda midagi muud, kui maakonna- ja linnavalitsused peavad iga perekonda arsti ametisse panema, kes esiteks sahvreide üle valvet peavad ja teiseks iga suutäie enne suhu saamist järelkontrolleerivad. Et maiusasi aga ka väljas tarvitakse, siis veel eri arstid uulitsatele ja tänavatele.

Peale arstide ja köiksugu valvurite tuleb veel puuseppade leegion ametisse panna, sest seadus teeb omavalitsustele kohuseks ka terviskahjulikud ehitused ja elamud

parandada ehk lammutada. Suurem hulk maal asuvaid maju tuleb seega maakonnaval. ära hävitada. Kah tervishoid ja omavalitsuste õigus ning kohus!

Mitte üksi seda, et seadus oskab kõik-sugu võimatuid kohusi väljamõelda omavalitsustele, ta paneb ka need kohused nende peale, mis juba muude kohusteks võetud Töö-hoolekandeministeeriumi poolt, kelle üks osa Tervishoiu Peavalitsuse on, kes käesoleva seaduse eelnõu kokkuseadis. Töö-hoolek. min. poolt kokkuseatud hoolekande seadus võtab vaimuhaigete, nõdra-meelsete, vigaste laste jne. ravitsuskohad ja kodud riigi ülespidamisele, samuti ka rinnalaste kodud, aga tervishoiuseadus kohustab igat linna- ja maakonnavalitsust kõiki neid ja teisi asutusi veel avama ja ülevalpidama. Ei ole seega üks ministeeriumi peavalitsus vaevaks võtnud läbigi lugeda seaduse eelnõu, mida seesama ministeerium aastate eest juba väljatöötas.

Kui kergelt seaduse kokkuseadmist on võetud, näitab näituseks spordiplatside asutamise kohus. Iga küla poisid võivad selle seaduse järele omale maakonnavalitsuselt spordi platsi nõuda.

Tervishoiu korralduse seaduse tugevaks küljeks olla selle autori enese arvates see, et ta lahendab esimesena ka tõutervenduse küsimuse. Ja kuidas? § 6 ja selle pt. 9 ütleb: „Tervishoiu Peaval. ülesandeks on ja tema kompetentsi kuulub tõutervishoid (eugeenika)“. Kuidas Tervishoiu Peavalitsus tõutervishoidu teostab, see on muidugi tema asi, aga et § 14 hoolitsemise tõutervishoiu eest ka maakonna- ja linnavalitsustele kohuseks teeb, see puudutab juba suuremat hulka. Küsisin targemate meeste käest, kuidas nende arusaamise järele seaduse seda paragrahvi täita saab. Arvati, et selleks kaks teed on: kas tulevad omavalitsuste liikmed selle nõude järele valida ehk tulevad teatud lavade ja jaamade kõrval ka vastavad lavad asutada. Võib olla, on ka kolmas tee olemas, kuid see on praegu leidmata. Kas ühenduses selle küsimusega või mõnel muul põhjusel on seadus langenud naesterahvad iseäralise hoolekande alla võtnud, kohustades nende eest omavalitsusi eriti hoolitsema. Mina paneksin nad uue hoolekande seaduse põhjal aga kõik töömaija.

Kui neid nõudeid üles oleks seatud mitte seaduse eelnõus, vaid kõnes või artiklis, oleks neid võinud naljana võtta. Nüüd seda, kahjuks, teha ei saa. Kuid kui võtta

seaduse pealtnäha ka tõsiseid osi, siis ka siin ei puudu oma suured avarused, näit.

III. Jaoskonna arstide kohuste alal.

Kui omavalitsuste kohuste alal ülesloeti ka haigete transport, siis võis arvamine tekkida, mis põhjus selleks küll on, et maakonnavalitsused peavad vast igasse küllasse transportjaamad avama. Selle küsimuse lahendab seaduse VII. osa, mis jaoskonna arsti ülesanded 13-nes pikas punktis üles loeb. Neis punktides loetakse kõik jaoskonna arsti kohused üles, puuduvad vaid ainult need, et jaoskonna arst peab haigetele arstiabi andma (väljaarvatud epideemia puhul antav arstiabi), et ta kooli- ja vaeste arst on, et ta rahvale tervishoidu õpetama peab. Teiste sõnadega—kodus arstimist ei ole. Jääb keski haigeks, antakse transportjaama teada, sealt sõidab lennuk ukse ette (muude veoriistadega meie teedel haigeid transporteerida ei saa), ja tuhknai haigemaija. Ja selleks need kõikisugu ravitsusasutused, mida maakonna- ja linnaval. § 16 järele kohustatud avama. See arst, kes toiduainete tarvitamist igas perekonnas kontrollierib, nähtavasti ei ole ka kohustatud haigele kodus arstiabi andma. Ei oleks nõuet ravitsusasutuste ja haigete transpordi kohta, võiks küll kõige muu järele otsustada, et haigeid ülepea ei ole. Meeldetuletades kõike eelpool toodut ja seda, et maaomavalitsused ka puhta õhu ja mustuse hävitamise eest peavad hoolitsema, võiks küll loota, et seisukord sinnamaale viiakse, et haigused juurde ei pääse ja teevahidest mööda ei saa. Aga võta näpust! Hoolimata kõigest sellest hiigla sõjaväest ja briljantabinõudest, ennustab seaduse kokkuseadja nii suurt haiguste pealetungi, et tulevad maal ametisse panna eri kooli- ja vaestearstid. Jaoskonna arstil jääb vast üle korraldusi teha

Kui seadus ei näe jaoskonna arsti ülesandena haigetele arstiabiandmist, jääb loomulikult lahendamata ka arsti tasu küsimus, mis aga praegu ainuke raske küsimus tervishoiu korralduses on. Nähtavasti eeldab seaduse eelnõu kokkuseadja, et arstiabiandmise otstarbel tegutsevad maal veel eraarstid.

Oleks ülekohtus pikemalt ruumi raisata selle seaduse puuduste üleslugemisega, mida mitmesugustelt aladelt leida võib, näit. § 6 pt. pt. 27 ja 28, § 11 pt. pt. 5 ja 9, tähendaksin veel ainult seda, et seaduse eelnõus (§ 15) ettenähtud tervishoiuamet ei ole kokkukõlas maksva korraga.

Tahaksin lõpuks ettepanekut teha pilti maalida olukorrast, mis siis meie maal — räägin nimelt maaolude kohaselt — valitseb, kui selle seaduse järele asju aetakse, kui vahid teedel ja jõgede ääres, majad lammutatud, õhku puhastakse ning head vett muretsetakse, lennukitel haigeid veetakse ja lennukitelt näha on, palju ravitsusasutusi igas linnas ja maakonnas on, kuidas tõugu tervendakse jne. jne. Kui siis vaadata nende nõdrameelsete majadesse sisse, mida iga linn ja maakond enesele on pidanud asutama, siis selgib ka nende vajadus: seal istuvad omavalitsustegelased, kes tervishoiu seaduse täitmisest hulluks läinud. Sellel pildil peavad aga ühtlasi ka näha olema suured kulla mäed igas maakonnas, millede juurest iga viie minuti järele veoautod täie kulla koormaga laiali sõidavad tervishoiu asutuste ja ametnikkude sihis. Terve riigi eelarve on nende kulude kõrval täpe, mis Tervishoiu Peavalitsus rahva tervishoiu korralduse seadusega omavalitsuste peale tahab panna.

Seaduse eelnõusi võib väga mitmelt seisukohalt vaadatuna kokkuseada, kuid neil peab vähemalt ilme olema, mis neid tõsiselt võtta lubab. Rahva tervishoiu korralduse seaduse eelnõu juurde lisatud selguskirjast on näha, et selle eelnõu kokkuseadjal on kasutada olnud Vene, Itaalia, Belgia, Portugali, Hollandi, Poola, Rootsi, Inglis ja Prantsuse tervishoiuseadused. Kahjuks on üks maa eelnõu-autoril täiesti silmapaari vahele jäänud. Väike ta ju on ka. Kuid oleks ka see maa meelde tulnud, siis oleks seadus küll teine saanud. See unustatud maa on Eesti ja tema olud. Seda unustades on seadus sarnane saanud, et ta maksma pääsemisel lämataks Eesti esimesel päeval ära.

Et meil sarnasi seadusi keskasutuses kokkuseatakse ja nendega päevavalgele juletakse tulla, ka see väärrib tähelepanu.

Oma ülesande täidab see omavalitsus korralikult, kus kõik tegelased oma ülesande kõrgusel seisavad.

Posti ja telefoni korraldamise kava.

Posti Peavalitsusele lähidal seisva isiku poolt on Vabariigi Valitsusele posti-telegraafi-telefoni valitsuse ümbermoodustamise kava esitatud. Riigivanema resolutsiooniga 23. maist s. a. tuleb see kava tarbekorral arvesse võtta. Et see kava lähidalt omavalitsusi puudutab, siis tutvustame sellega lugejaid, et omavalitsustegelastel võimalik oleks küsimuse kohta seisukohta võtta.

Uue kava autor kirjutab:

Kahe aasta jooksul nn Riigikoogu hakanud ise valitsemise aparati ümberehitama eelarve numbrite abil. Läänud aastal 1-st maist likvideeriti eelarve korras maanteede valitsus, tema tegevusala omavalitsusele üleandes, ja käesoleval aastal samas korras ühendati 3 politsei peavalitsust. Nagu ajakirjanduses äramärgiti, on valitsemise aparadi ümberehitamisel ilma ettevalmistamiseta omad halvad küljed. Näiteks läinud aastal anti omavalitsustele üle maanteede parandamise ja sildade ehitamise krediitid alles juuli kuus, s. o. siis, kui materjaalide valmistamine ja tööde väljandmine juba hilja oli. Loomulikult pidivad need tööd selle tõttu palju kallimaks minema ja nõudsid ülearu suurt jõupingutust, et neid õigeaks ajaks korralikult täita.

Meie valitsemise aparadis on maksev endine Vene kord, Kuna aga see kord, mis Venes isevalitsuslise valitsemise korra juures 170 miljoni elaniku ja 20 miljoni ruut klm. territooriumi üle ehk kohane oli, ei ole otstarbekohane Eesti Vabariigis 1,1 miljoni elaniku ja 47 tuhande ruut klm. maaala juures, kus põhiseaduse järele kohal teostab riigivõim valitsemist omavalitsuste kaudu. Sellepärast peaks meie valitsemise aparati õige lihtne ja omapärane olema.

Minu arusaamise järele jõuab tuleval aastal ümberehitamise järg teedeministeriumi. Sellepärast ruttan avaldama oma arvamist, mis põhjeneb kauaaegsetele kogemustele organiseerimise tööde alal.

Ilma sõja ajal olin mina помощником начальника почтово-телеграфного отдела управления начальника военных сообщений армий западного фронта, ja seal õppisin ma tundma, kui tähtis, ja kasulik see on, kui liikumise ja ühenduste abinõud ühe ainsa valitsuse otsekoheses korralduses on. Nimelt oli seal üks valitsus — управление военных сообщений, mis seisis koos raudtee osakonnast, posti-telegraafi osa-

konnast, siis отдел транспортов ja отдел этапов. Selle valitsuse alla kuulusid kõik lääne väerinna piirkonna rahu ja sõjaaegsed raudteed, maanteed, post-telegraaf ja telefon. Seal oli töö õige lihtne, kerge ja produktiivne, mingisuguseid õerumisi oma vahel ei olnud.

Meie väikeses Eestis on samal ajal teedeministeriumis kolm päris iseseisvat valitsust: posti peavalitsus, raudtee valitsus ja mereasjanduse peavalitsus. Need valitsused on niivõrd veneaegsetest kopeeritud, et nende nimetusedki siin tegelikusega vastolus on. Nimelt on raudtee valitsus üksi 2 korda suurem kui teised 2 peavalitsust kokku, esimesele on aga jäetud nimetus — valitsus — kuna aga teised kaks veneaegsete seaduste põhjal peavalitsuse nimetuse saanud, ilma et nende alla ükski valitsus kuuluks.

Eestis on paljudes postkontorites ja arvatavasti ka raudteejaamades väikene tegevus, kus juures mõlemas asutuses määratakse teenijate arv mitte töö suuruse, vaid asutuse lahtioleku aja järele. Siin on hädatarvilik need kaks asutust ühendada, et tööjõudu töö suuruse kohaselt ära kasutada. Raudteejaamade ja raudtee äärsete postkontorite uued hooned tuleks juba nüüsgusena ehitada, et nad mõlemad asutused ära mahutaks ja siis võiks neil kahel lähedalt sugulastel asutustel juba ka üks ülemus või juhatus olla.

Telegraafi ja telefoni lüürid raudtee ääres ehitatakse ja remonteeritakse ühel ajal 2 valitsuse, nimelt raudteevalitsuse ja posti peavalitsuse poolt. Mõlemad soetavad eraldi materjaalid, peavad eraldi materjaalide ladud, mõlemal on oma eraldi töösalgad, eraldi arvepidamine, eraldi kontroll jne. kõik eraldi. Eraldi majapidamisel on aga igal sammul ka asjata kulud.

Siis, igas valitsuses on ühesarnased osakonnad ja jaoskonnad, nagu personaal, majandus, rahvusvaheline jne., selle peale vaatamata, et neile alluvate asutuste arv ja koosseisu suurus ei õigusta eraldi jaoskondade ja osakondade olemasolu.

Enne ilma sõda teenisin ma Peterburi posti-telegraafi ringkonna valitsuses personaaljaoskonna juhatajana, majandusjaoskonna juhatajana ja ajutiselt administratiiv osakonna juhatajana. Selle valitsuse alla kuulusid Peterburi, Pihkva ja Novgorodi kubermangu postl-telegraafi-telefoni asutused, kokku peale 300 asutuse üle 3000

teenijatega. Nende tööde juures juba tol ajal sai väljaselgitatud, et alluvate asutuste ja teenijate arvu suurenemine valitsuse enese koosseisu suurenemist õige väikse protsendina nõuab. Nimelt selle peale vaatamata, kas ametkonnas on 300 asutust 3000 teenijaga, või 150 asutust 1500 teenijaga, on selle valitsuse jaoskonnad mõlematel juhtumistel peaaegu ühe suurused. Minu arusaamise järele oleks otstarbekohane posti peavalitsust, raudtee valitsust ja mereasjanduse peavalitsust ühendada „liikumise ja ühenduste abinõude valitsuseks“, millel umbes järgmised osakonnad oleks:

- 1) raudtee eksploatatsiooni osakond (on juba olemas liikumise osakond);
- 2) posti-telegraafi-telefoni eksploatatsiooni osakond;
- 3) laeva ja õhu ühenduste eksploatatsiooni osakond;
- 4) personaal osakond;
- 5) majandus osakond;
- 6) rahvusvaheline osakond,
- 7) arve osakond;
- 8) tehnika osakond.

Selle tagajärjel, et meie posti peavalitsus püsib Vene seaduste põhjal ja ei ole kooskõlas meie põhiseadusega § 75, on kannatanud ja kannatab iseäranis meie post ja telefon m a a l. Vene ajal, veel 29 aastat tagasi, kui ma Paide postkontoris posti teenistusse astusin, oli Eestis igal suuremal mõisal oma alaline postimees, kel ka väikene krunt maad oli. See postimees sõitis iga tööpäev lähemasse postkontorisse, kaasavõttes kõigi teeäärsete valdade ja ka mõnede külade postkotid. Mõnel postimehel oli 10—15 postkotti. Nõnda viisi saivad vallad ja paljud külad oma posti igapäev kätte ja seal juures oli valdade ametlikud kirjad postimaksust vabad. Eesti riigi loomisega läksid mõisa maad riigile, kus juures neid kohustusi, mis samad maad mõisnikkude käes olles valdade ja külade postiveo alal kandsid, keskvalitsus oma peale ei võtnud, aga veel vastuoksa—keskvalitsus pani vallavalitsuste ametkirjad maksu alla. Paljud vallad, millele eelarved suurte puudujääkidega kokku-seati, ei jaksanud ega ka praegu ei jaksas posti rohkem kui 2—3 korda nädalas vedada.

Nõnda siis Eesti riigi loomisega ja maa-seaduse teostamisega läksid meie postiolud maal Vene ajaga võrreldes mitu sammu tagasi.

Põhiseaduse § 75 järele teostab kohal

riigivõim valitsemist omavalitsuste kaudu. Nähtavasti selle seaduse § põhjal töö-hoolekandeministerium ja haridusministerium andsid oma asutused kohtade peal omavalitsuste korraldusse, jättes ministeriumi ja peavalitsuste kätte ainult seaduste eel-nõude ja määruste väljatöötamise. Arvata-vasti selle elujõulise korraldusega tuleb seletada neid suuri tagajärgi, mis meil maal saavutatud hariduse, hoolekande ja tervis-hoiu alal.

Posti-telegraafi-telefoni maal omavalit-suste kätte ei antud, vaid koondati otse-kohe posti peavalitsuse alla. Posti ja telefoni tarvitamise suhtes oma-valitsusele riigi asutuse eesõi-gusi ei antud. Näiteks riigiasutustele anti võimalus postisaadetisi võla peale postile anda, kuna seda eesõigust maakonna-valitsuste ja vallavalitsuste peale ei laiendatud ja nad olid sunnitud igale amet-kirjale postmarke peale kleepima. Telefoni kõnede saamisel maakonna-valitsuste esi-mehed ja liikmed riigiteenijateks ei loetud ja neile, nagu eraisikutele, ametkõnesi väl-jaspool järjekorda ei olnud lubatud. See vahekord oli maksev kuni siseministri märgu-kirjani teedeministrile 1922. a. oktoobri kuuni. See asjaolu peletas aga omavalit-sused maaposti ja telefoni korraldamisest eemale. Postiametkonnale eelarve järele posti veoks postiaagentuuridesse ja valla-majadesse mingisuguseid summe ei antud ega ka praegu ei anta ja seda viisi hakkas post maal paljudes kohtades endise 6 korra asemel 2—3 korda nädalas käima, kus juures omavalitsused arvatavasti osalt eel-pool toodud vahekorra õiguslikel ja psüho-loogilisel tagajärjel olid sunnitud sel ajal passiivseks jääma.

Järva maakonna-valitsus, kus nähtavasti revolutsioonilisi loovaid tööjõudusi jatkus, vaatas posti-telefoni korraldamise tööde peale maal teisiti, nimelt kui omavalitsuse ülesannete peale ja luges selle koondamist posti peavalitsuse alla ajutiseks arusaama-tuseks vastuoksa põhiseadusele. Juba 1919 aastal seadis Järva maakonna-valitsus oma l algatusel kava kokku, kuidas tuleb posti nõnda korraldada, et iga küla elanik igapäev omad kirjad ja ajalehed kätte saaks ja ärasaata võiks ja et esialgu vähemasti igas vallamajas telefoni ühendus oleks. Kohe 1919 aastal maakonna-valitsuse nõud-misel määras põllutöoministerium Järvamaa mõisatest vastavad krundid postijaamade jaoks. Nüüd on need kavad Järvamaal maakonna-valitsuse poolt teostatud: igas

vallamajas on telefoni ühendus ja igasse valda ning teeäärsetesse küladesse toimetatakse post igapäev tasuta. Ka riigi post postkontorite vahel veetakse Järvamaal postjaamade abil maksuta, nõnda et eelarve järele postiametkonnale selleks määratud summad 200.000 m. ümber aastas riigile järele jäävad. Läänud aasta summade arvel valmistati külapostkaste. Teistes maakondades nähtavasti oodati, et keskvalitsus, kes omavalitsuse ametlised postisaadetised maksu alla pani, ka valla ja külade postiveo eest hoolitsema saab. Nad on aga pettunud, neile saadetakse nüüd ainult eeskujuks kirjeldused, kuidas Järvamaal omavalitsus o m a l a l g a t u s e l suurte tagajärgedega eeskujuliselt maaposti korraldas ja antakse nõu ka nõnda tegutseda, kuna aga nüüd soodsad ajad on ära kasutamata mööda lastud.

Järvamaa annab nüüd selge pildi selle kohta, kuidas oleks meil igal pool post ja telefon korraldatud olnud, kui need asutused algusest peale omavalitsuse kätte oleks antud põhiseaduse kohaselt, nagu seda haridusministeerium ja töö-hoolekandeministeerium oma asutustega tegid. Ka Riigikogu poolt vastuvõetud postijaamade seaduses on ettenähtud, et postijaama ülesandeks on postivedu, kuna aga postijaamade asupaigad määrab kindlaks siseministeerium maakonnaavalitsuste ettepanekul. Ei teedeministeeriumist, ei posti peavalitsusest pole selles seaduses sõnagi üteldud. Ka siit paistab selgesti välja, et posti korraldus maal peaks kahtlemata omavalitsuse käes olema.

Minu arusaamise järele võiksid posti-telegraafi-telefoni asutused maal juba nüüd ilma suuremate takistusteta omavalitsuse korraldusse üleantud saada, tervishoiu, hoolekande ja haridusasutuste eeskujul. Selleks oleks tarvis igas maakonnas maakonna telegraafi-telefoni võrgu ülemad oma kantselei ja krediitidega maakonnaavalitsustele üleanda, kus nad maakonnaavalitsuses

vastavas osakonnas side või ühenduste jaoskonna moodustaks. Selle jaoskonna ülesandeks oleks ka maakonna posti korraldus. Maakonna telegraafi-telefoni võrgu ülem oleks maakonnaavalitsuse side jaoskonna juhataja ja samal ajal ka posti peavalitsuse esitaja, nagu maakonna arst on maakonnaavalitsuse tervishoiu osakonna juhataja ja samal ajal tervishoiu peavalitsuse esitaja.

Posti-telegraafi-telefoni asutuste üleandmiseks omavalitsuste korraldusse erilist seadust tarvis vist ei ole, sest see on kooskõlas põhiseadusega. Pealegi Riigikohutuseletuse järele Veneaegse riigiteenistuse seaduse § 788 või kolmandama punkti asjus, nagu ajakirjanduses sellest teatati, on need Vene seadused, mis meie põhiseadusega kooskõlas ei ole, iseenesest oma maksvuse kaotanud.

Isikliselt olen mina kindlal arvamusel, et omavalitsus ka meie ajast mahajäänud posti ja telefoni olusi väiksemate kuludega ajakohaste nõuetele vastavale kõrgusele tõstab, nagu ta seda haridus, hoolekande ja tervishoiu alal on teinud.

Nõnda siis arvesse võttes Eesti Vabariigi maaala suurust, rahva arvu ja põhiseaduse §§ 57 ja 75 ning Riigikogu soovivaldusi, on minu arusaamise järele otstarbekohane ja hädatarvilik:

- 1) kõigi liikumise ja ühenduste abinõude valitsemist ühte valitsusse koondada, s. o. posti peavalitsust, raudteevalitsust ja mereasjanduse peavalitsust ühendada;
- 2) raudtee ääres asuvad posti-telegraafi-telefoni kontorid ja raudteejaamad ühendada, ja
- 3) posti-telegraafi-telefoni asutused maal omavalitsuse korraldusse üleanda § 75 kohaselt, mis juures maakonna telegraafi-telefoni võrgu ülemate kantseleide ja krediitide üleandmine maakonnaavalitsustele võiks juba nüüd eelarve aasta keskel sündida.

Igal omavalitsustegelasel tuleb sellepärast hoolt kanda, et ta kaastegelased oma ülesande kõrgusel seisaks.

Omavalitsustegelased.

Omavalitsuste ülesannetest ja nende tegevusest kõneledes ei saa unustusse jätta neid, kelledest omavalitsuste tasapind ja nende tegevuse korralikkus oleneb. Tuleb kõne-

leda ka omavalitsustegelastest. Kindlasti asudes seisukohal, et töömehi tuleb vääriliselt hinnata nende eluajal, mitte ainult peale surma, nagu meil harilikult armas-

takse teha, kuna elu ajal peajasjalikult mustata osatakse, tahab toimetus omavalitsustegelaste ameti- ehk eluea-juubelite j. n. e. puhul neid oma ajakirja veergudel meelde tuletada.

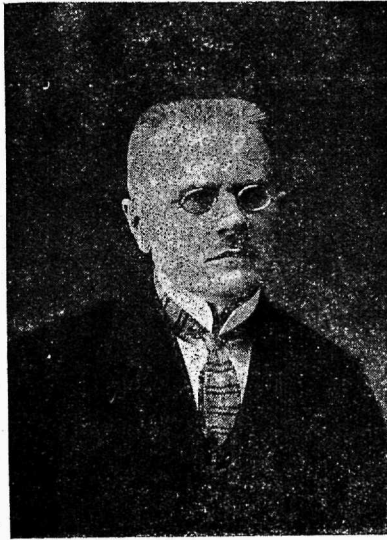
Selle ülesande täitmise võimaldamiseks palub toimetus sarnaste tegelaste elulugusi ja piltisi saata võimalikult aegsasti enne tähtpäeva.

H. Raid, kes 25. oktoobril s. a. omavalitsustegelaste kongressi puhul oma 25 aastast vallasekretääri ameti juubeli pidas, astus iseseisva vallakirjutajana ametisse v. k. j. 13. okt. 1899 a. Riidaja valda; 14. nov. 1900 a. asus ta Puiatusse ja 22. sept. 1910 a. Uue-Vändrase oma praeguse koha peale. Varemalt oli ta Taevere vallakirjutaja H. Silla juures õpilaseks ühe aasta ja Vastemõisa vallakirjutaja M. Kuuskler'i abiliseks 6 aastat. Seega on ta vallakantseleis töötanud järgimööda 32 aastat, väljaarvatud neli nädalat „töörhvanõukogu“ valitsemisaega, mil ametist vabatahtlikult kõrval seisis.

Sündinud on Hermann Raid Pornuses 22. dets. 1877 a. v. k. j. Kuna ta vanemad kehvad käsitöölised olid, pidi ta ainult kihelkonnakooli haridusega jääma ja oma käe peal edasi õppima. Seltsides on ta

HERMANN RAID

Uue-Vändra vallasekretäär.



jõudu mööda kaasa töötanud. Nooremalt tõlkis ajalehtedele jutukesi. Hra M. Kampmann'i soovitusel eestistas ta Viljandis N. Venger'i väljaandel 1900 a. ilmunud „Juhatuskirja valla- ja ülemtalurahva-kohtutele“. Esimeses Pärnu maakonna nõukogus oli ta liikmeks ja esimeheks. Tal on õnn olnud osa võtta meie tähtsamatest ülemaalistest koosolekutest: rahvaasemikkude kongressist Tartu „Bürgermusses“ 1905 a., rahvuskongressist Tallinnas 1917 a. ja tänavu I. omavalitsustegelaste kongressist, kus ta kongressi üheks sekretääriks valiti.

Hoolimata kauaaegsast väsitavast ja närvisi rik-

kvast teenistusest vallaomavalitsustes, on H. Raid veel võrdlemisi noor mitte üksi aastate, vaid ka energia poolest, mis pärast meie omavalitsus temalt veel uusi teeneid loota võib. Selleks jubilaarile õnne!

Et oma ülesande kõrgusel seista, tuleb omavalitsusküsimustesse süveneda.

Omavalitsuse päevauudised.

Tulumaksu muudatuste seadus

Rahaasjanduse komisjoni ettepanekuna on Riigikogus üldkoosolekutel arutusel.

Tähtsamad muudatused tulumaksuseaduses on järgmised:

§ 21 muudetakse järgmiselt:

Kõigis linnades ja Nõmme alevis on tulumaksust vabad tulud; abielusolijail kuni 90.000 marka ja mitteabielusolijail kuni 60.000 marka, kõigis muudes kohtades — esimestel kuni 60.000 m. ja teistel kuni

40.000 m. Need määrad arvatakse maha maksukohuslase tulusummast tulumaksu arvestamise juures. Peale selle arvatakse maha palga tuludest veel 20%, kuid mitte üle 60.000 marga. Tulude pealt mis üle selles seaduses lubatud mahaarvamiste tõusevad, võetakse maksu: esimese alanud ehk täie 100.000 m. pealt 5%, järgneva 100.000 m. pealt 6%, edasi sajatuhandete pealt 8, 10, 12, 14 j. n. e. % kuni 36%.

Tulusummast arvatakse veel maha § 23 muutmisega maksukohuslaste ülevõlvida-

misel olevate alla 17 ja üle 60 a. perekonna liigete pealt kõigis linnades ja Nõmme alevis 30.000 m., muudes kohtades 20.000 m.

Tähtsamaks muudatuseks omavalitsustele on § 91 muutmine.

Senise tulumaksu seaduse järgi saidvad omavalitsused tulumaksust osa maksja asukoha järele. Et suuremate ettevõtete juhatused linnades asuvad, siis olid linnad eesõigustatud seisukorras. Ettevõtted, mis maal asusid, tegid kohapeal omavalitsustele kulu, kuid ettevõtte tulumaksust ei saanud osa ei vallad ega maakonnad. Et tulumaksust omavalitsusele langevat osa õiglasemalt ära jaotada, on see paragrahv järgmiselt muudetud:

„Käesoleva seaduse järgi sissetulnud maksust ja viivitusrahast arvatakse iga kuu $\frac{1}{3}$ omavalitsustele. Sellest summast läheb linnadele 40%, maakondadele 40%, alevitele ja valdadele 20%.

Üksikute omavalitsuse üksuste vahel jaotatakse need summad vastavalt elanikkude arvele.“

Piirituse ja alkoholiliste jookide müügiseadus

on sellesama nimelise komisjoni poolt Riigikogule esitatud ja viimase poolt Rahaasjanduse komisjoni antud.

Valitsuse poolt esitatud seaduse eelnõu, mille kohta „Maaomavalitsus“ Nr. 1-ses 1924 a. pikem arvustus ilmus, on Riigikogu erikomisjonis enesele täiesti uue ilme saanud. Kuna Valitsuse eelnõu järele joogikohtade avamises suur võim Aktsiisi Peavalitsuse juhataja käes seisis, on see komisjoni eelnõus omavalitsuste kätte läinud. Veel rohkem. Kui omavalitsused joogikohtade keelüküsimust pole otsustanud, on seaduse eelnõu § 13 järele kohalikkudel elanikkudel õigus rahvahäätuse teel küsimust otsustada. Piiramise ja keelu õigus ei käi riikliste ladude, õlle-, napsi-, ja likööri- ja veinitehaste keldrite ja piirituse ning viina tagavaraladude kohta. Valitsuse eelnõu järele võis piirituse ja viina poodides, kõiki kaupe müüa, s. o. alkoholi müüki igas vürtsi poes lubada, komisjoni eelnõus on see õigus ainult esimese ja teise järgu kauplustel.

Alkoholi müügi aega on ka märksa piiratud. Müüki ei ole pühapäevadel, alates laupäeval kella 12-est päeval kuni esmaspäeva homm. kell 9. Joogikohtade lähem

vahe kirikutest, koolimajadest j. n. e. on komisjoni poolt suurendatud, linnades ja alevites 200 meetri, maal 400 meetri peale.

Riigimaade põlise tarvitamise seaduse eelnõu, mis Maakommisjonis võrdlemisi suurte muudatuste osaliseks sai, on ka Rahaasjanduse komisjoni poolt vastu võetud. Maakondade Liidu poolt on ettepanek tehtud seaduse eelnõus, kokkukõlas omavalitsustegelaste kongressi resolutsiooniga, täiendus teha.

Maanteede seaduse

läbivaatamine komisjonis jõuab neil päevil lõpule ja tuleb lähemal ajal juba Riigikogu üldkoosolekute päevakorda.

Perekonnaseisu registreerimise seaduse

eelnõus on üldkomisjoni poolt põhimõtteline muudatus tehtud. Kuna seaduse eelnõu ettenägi, et perekonnaseisu registreerimise arhiivid maakonna- ja linnavalitsuste juures asuvad, on üldkomisjon seisukohale asunud, et nende arhiivide asemel tuleb Siseministeeriumi juurde üldine arhiiv asutada. Perekonnaseisu registri pidamine esimese järgu omavalitsustes ühendakse endise rulli raamatu pidamisega.

Keeleseaduse eelnõu

on komisjoni poolt vastuvõetud.

Matmispaikade seaduse eelnõu, mis Vabariigi Valitsuse poolt esitatud, on praegu komisjonis läbivaatamisel.

Linnade Liidu märgukiri.

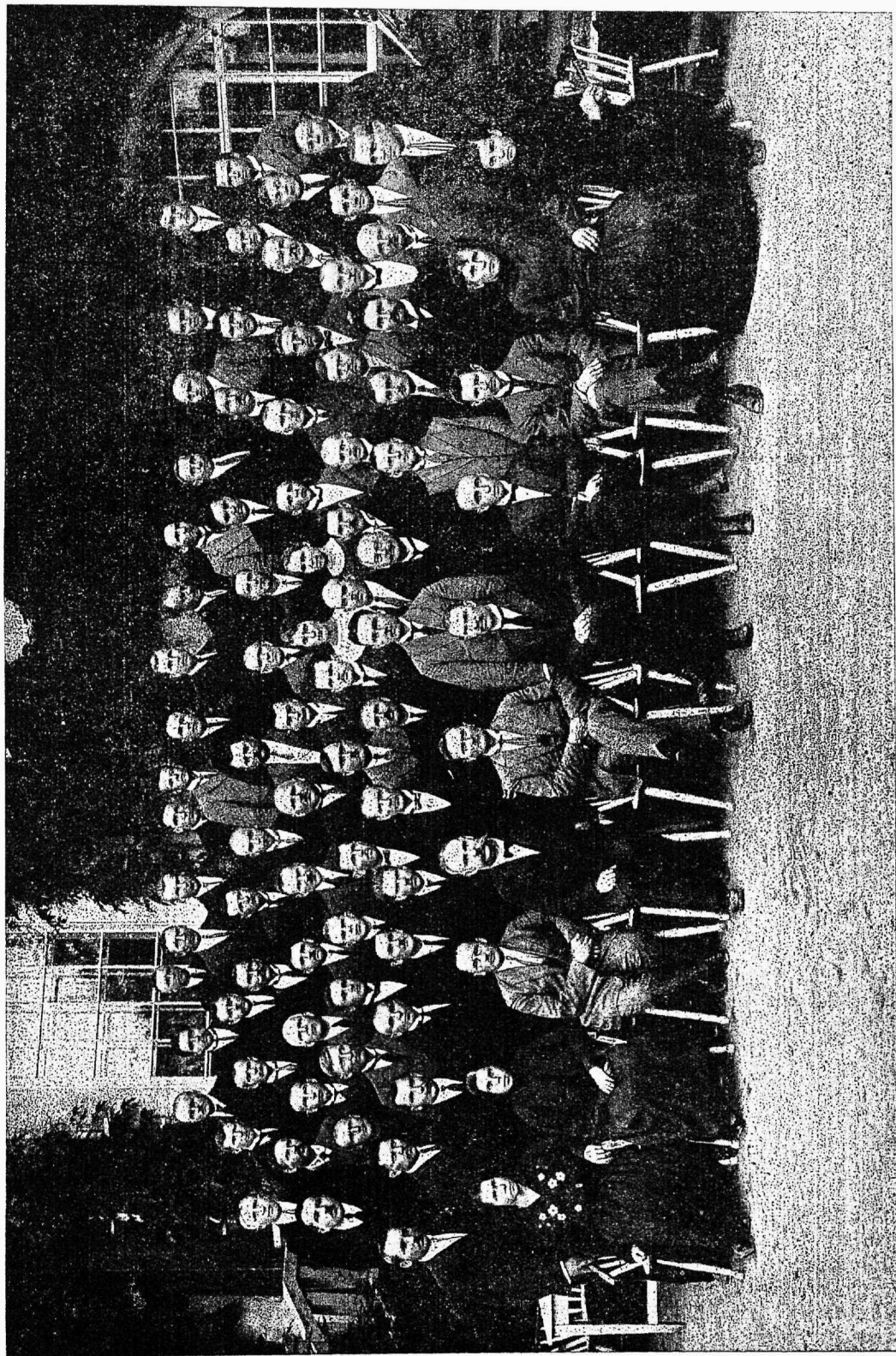
Et viimasel ajal mõnes Riigikogu komisjonis omavalitsuste elusse puutuvaid seadusi läbivaadati, ilma et omavalitsuste esitajad neile koosolekutele oleks kutsutud, esitas Linnade Liit komisjonidele sellekohase märgukirja, mille järele komisjonid otsuseks teinud omavalitsuste liitude esitajad komisjonide tööst osavõtma kutsuda.

Koolimajade ehitusprojektide läbivaatamine maakonnavalitsuse kätte.

Haridusministeerium on Harjumaal ehitatavate koolimajade projektide läbivaatamise õiguse Harju maakonnavalitsuse kätte annud. Asi, mille kohta omal ajal avalikult sõna tuli võtta, on seega soovitud tagajärjega lõppenud.

Omavalitsus küsimustesse süveneb see, kes ajakirja „Maaomavalitsust“ loeb.

Tartu II. vallasekretäride kursused korraldatud Eesti Maakondade Liidu poolt 1.—21. augustil 1924 a.



Istuvad lektorid: 3. V. Jõuram, 4. J. V. Veski, 5. E. J. Öunapuu, 6. K. Abram, 7. A. Alekõrs, 8. K. Tassa.
(juhataja)

Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Omavalitsustegelaste esimese kongressi käiku,

kui suuremat sündmust Eesti omavalitsuste elus, ei saa, kahjuks, selle ajakirja veergudel kirjeldada, sest täielik kirjeldus nõuab rohkem ruumi, kui poole aasta Nr. Nr. enesesse mahutaksid. Et selle tähtsa sündmuse tööd ja käiku jäädvustada, ilmuvad kongressil peetud referaadid, läbirääkimised ja resolutsioonid, osavõtjate nimekirja ja pildiga, tarvilise ülevaatega varustatult eriraamatus Maakondade Liidu ja Linnade Liidu ühisel väljaandel. Raamat on juba trükitud ja ilmub loodetavasti detsembri kuus müügile.

Maakondade Liidu nõukogu koosolek 26. oktoobril s. a.

Koosolekust võtsid osa kaheksa maakonna esitajad. Koosolekut juhatas Liidu esimees H. Lauri.

Postijaamade ja jõuvankrite liikumise korralduse kohta esineb pikema referaadiga J. Sõnajalg, näidates, mis põhjused sunnivad postijaamade senist korraldust muutma. Praegust korda tuleks sellega muuta, et postiveo jaoks ise võrk, postitalud, asutataks, kuna suurte traktide äärde postijaamad sõiduotstarbel jääksid. Postijaame tuleb, vastavalt nende suurusele, maaga varustada ja sõidu takse tõsta. Jõujaamade korraldus tuleks postijaamade korraldusega ühte viia ja maakonnavalitsuste kätte anda.

Omavalitsuse asjade Peavalitsuse juhataja abi C. Hendrikson tunnistab praeguse postijaamade korralduse ebalooslikuks. Postijaamad on vägikaika vedamise objektiks asutuste vahel saanud. Posti Peavalitsus nõuab postiveoks postijaame maakonnavalitsustelt, Põllutöoministeerium on aga maa andmise vastu. Peab tarvilikuks kolm liiki jaamasid: reisijate jaamad, segi jaamad ja kirja postiveo jaamad. Arvab, et esialgu küll oleks 3—4 korda posti veost agentuuridesse. Sõidu taks ei pruugiks ühtlane olla, küll aga kirja veo taks. Pooldab samuti jõuvankrite maakonnavalitsuste alla minemist.

A. Kohver leiab tarviliku olema eraisikute ja ametnikkude sõidutaksid vahe ära jätta ja tõsta takse hea teega 15% ja halva teega 25% praegusest eraisikute sõidutaksist.

H. Kiiver näeb pääseteed postijaamadele tagavara heinamaadest lisa andmisega a 2 tiinu hobuse kohta. Teiseks tuleks riigimetsast asunikkude tingimistega ehitusmaterjaali anda postijaamadele. Sõitjate arvu hobuse kohta tuleb vähendada ja taksid ja sõidukiiruse määramine maakonnavalitsuste kätte anda.

Kui küsimuse kohta veel D. Uiga ja A. Saar sõna võtnud, teeb referent J. Sõnajalg vastava ettepaneku. Et küsimus aga veel lõpulikult selgitamata ja kongressi pärast aeg puudub küsimuse edasi arutamiseks, otsustatakse 27. okt. homm. kell 9 kokkukutsuda need maakonnavalitsuste esitajad, kes selsamal päeval Siseministriumi nõupidamisele postijaamade asjus lähevad, et ühisele seisukohale jõuda.

Maakondade Liidu 1923 a. aruanne ja tegevuse ülevaade, mis „Maaomav.“ Nr. 10-as avaldatud, kinnitakse revisjoni komisjoni ettepanekul, kes konstateeris, et Liidu juhatus energiaga töötanud, kuigi vähe tagajärge saavutades vastutulematuse pärast keskasutustes.

Liidu juhatuse täiendamise ehk ümbervalimise küsimus lükatakse edasi põhjusel, et Pärnu maakonna uus valitsus alles moodustamata.

Tariifi nõukogu liikmeks kinnitakse Joh. Gutmann.

Maakondade Liidu nõukogu koosolek Tartus.

Lähem Maakondade Liidu nõukogu koosolek peetakse 26. ja 27. nov. s. a. Tartu maakonnavalitsuse ruumes ära. Päevakorras, peale avamise ja juhatuse valimise, maakonnavalitsuste 1925 aasta eelarved, maakonnavalitsuste raamatupid. ja revideerimise kord, posti-telefoni tulevane korraldus, uute seaduste eelnõud, Liidu põhikirja muutmine, Liidu 1925 a. tegevuskava ja eelarve ja Liidu juhatuse täiendamine.

Vallavalitsustele telefoni ühenduse loomiseks tasuta postide andmise seaduse eelnõu

esitas Maakondade Liit Siseministrile. Et ülevaadet saada, missuguseid põhjusi leitakse tarvilikkude ja üldkasulikkude asjade

lahendamise edasilükkamiseks, toome siin Maakondade Liidu seaduse eelnõu esitamise kaaskirjast ärakirja:

Siseministrile
ärakirjad
Teedeministrile ja
Põllutöoministrile.

Peale saja vallavalitsust on veel ilma telefoni ühenduseta. Vallad, mis postkontoritest kaugemal asuvad, ei jõua valla eelarvega telefoni ehituse eest kuni 20.000 marka kilomeetri pealt maksta, nagu seda Postivalitsus nõuab, sest selleks kuluks jätkuks vaevalt väiksema valla kogu aastast tulusummat. Neil kaugemal seisvatel valdadel on aga telefon iseäranis tarvilik riigi võimu koha peal teostamiseks. Et riigil telefoni aparate ja traate küllalt jätkuks kõigile vallavalitsustele telefoni ühenduse loomiseks, seda tõendavad järgmised näited: Pärnumaal Talli vallas 1600 elanikuga, mis Kilingi-Nõmmest 19 klm. kaugusel asub, on vallamajas telefoni agentuur ja valla küldes kuni 20 telefoni abonenti. Samas maakonnas Koonga vallas 2800 elanikuga, mis Pärnust 38 klm. kaugusel asub, ei ole vallamajas ega üldse valla piirides ühtegi telefoni. Ka post veeti Koonga valda veel läinud aastal Pärnust 38 klm. tagant 2 korda nädalas küüdi korras. Vald, millel niisugune primitiivne postiühendus, ei saa ilma telefonita oma asju õigel ajal ja korralikult ajada.

Niisugune ebanormaalne telefoni võrgu loomine on nähtavasti selle olukorra loomulik tagajärg, et demokraatlikus Vabariigis posti-telefoni asjandust tahetakse keskkohtalt iseseisvalt ajada, omavalitsust hoopis kõrvale jättes.

Et telefoni võrgu loomises süsteem puudus, siis oli Eesti Maakondade Liit sunnitud 1923 a. 16. märtsil märgukirjaga Nr. 40 Siseministri poole pöörama, ärakirja Riigivanemale, Teedeministrile ja Põllutöoministrile saates, milles üksikasjaliselt äraseletas, et vallad, mis 20—30 klm. postkontorist eemal seisavad, omal kulul telefoni ühendust luua ei suuda, telefon neile aga hädatarvilik on ja palus korraldust, et vallavalitsuste telefoni ehitust järgmiselt toimetada: riigimetsadest antakse vallavalitsustele tasuta telefoni postid; omavalitsused püstitavad need postid omal kulul ja posti-valitsus tõmbab traadi ja paneb aparadi üles riigi kulul. Herra Riigivanema resolutsiooni põhjal järgnes Teedeministri korraldus Postipeavalitsusele kõigis vallamajades riigi kulul telefoni kõnepunktid sisse-

seada ja Põllutöoministrile tehti ettepanek seaduseelnõuga esineda vallamajades kõnepunktide ehitamiseks riigimetsadest postid tasuta anda. Metsade Peavalitsus teatas Põllutöoministrile järelepärimise peale, et tema poolt takistusi ei ole vallavalitsustele tasuta postide andmiseks vallamajades telefoni sisseseadmiseks. Selle peale vaatamata teatas Põllutöominister 1923 a. 23. novembril kirjaga Nr. 1503 Teedeministrile, millest ärakiri siia juurde lisatud, et selle seaduse eelnõuga ei ole võimalik esineda, sest et Põllutöoministeeriumi tulude eelarve on Riigikogule esitatud. Peale selle teatas Posti Peavalitsus Teedeministeeriumile, et tema oma hariliku ehituskrediidi arvel jõuab a a s t a s ainult ühele — kahele vallavalitsusele telefoni ühendust ehitada. Järgelikult siis alles 50—70 aasta pärast saaksid kõik vallad telefoni ühenduse osaliseks.

Need andmed sundisid Eesti Maakondade Liitu 1923 a. 19. detsembril uuesti Siseministri, Teedeministri, Riigikogu eelarve komisjoni ja Riigikogu rühmade poole märgukirjaga Nr. 216 pöörama.

Selle peale võeti Postiametkonna 1924 a. eelarvesse 9 miljoni marka eriti vallavalitsuste telefoni kõnepunktide ehitamiseks, missugune summa Raha-ministri poolt posti ametkonnale vabaks tarvitamiseks on avatud.

Telefoni postide tasuta andmise asjas vallavalitsustele võttis Riigi eelarve siseministeeriumi alamkomisjon sooviavalduse vastu, et telefoni postid valdadele tasuta — toetusena antaks.

Nende andmete põhjal palub Eesti Maakondade Liit Teid, herra Siseminister, seda hädatarvidust Vabariigi Valitsuse ees tõendada ja lahkesti esineda seaduseelnõuga, et vallavalitsustele telefoni ühenduse loomiseks riigimetsadest 10.000 telefoni posti tasuta — toetusena antaks.

Lisa: Seaduse eelnõu kava, seletuskiri ja Põllutöoministri 22. novembri kirja Nr. 1503 ärakiri.

Viljandi maakonnanõukogu koosolek 26. ja 27. sept.

1925 a. m a k s u m ä ä r a d
kinnitakse peajaslikult käesoleva aasta maksumäärade suuruses, väljaarvatud lõbustusmaks, mida võetakse: koolide, kooli-, haridus-, rahvaraamatukogu seltside ja lugemisringide pidude pealt 10%, isiklistes huvides peetud pidude pealt 30%, teiste pidude pealt 20%.

Õlleladude avamiseks loa saamise palved

jätakse kõik tagajärjeks.

Viljandi maakonna algkoolide võrgukava

kinnitakse.

Allakooliealiste laste õpetamine

tehakse kohuseks. Iga algkooli juures korraldakse selleks tunnid kaks korda kuus ä 2 tundi.

Trahterimaksu 1925 a. määratakse kogusummas 1 miljon marka.

Keskoolide õpemaks tõstetakse 1925 a. alates 2.600 m. pealt 3.600 marga peale.

1923 a. aruanne, mis 7.863.302 m. 05 p. ülejääki näitab, millest aga käesoleva aasta kulude katteks 6.140.077 m. 62 p. määratud, kinnitakse.

Valga maakonnanõukogu koosolek
29. septembril.

1923. a. aruanne, mis 1.107.664 mk. ülejääki jätab, kinnitakse.

Vallasekretääride kursustele toetuse määramise küsimus

otsustatakse maakonnavalitsuse ettepanekul eitavalt, kuigi teiselt poolt ettepanek tehakse selleks eelmise aasta ülejäägist 22.664 mk. määrata.

Ametnikkude palkade tõstmine.

Ametnikkude ja teenijate palve peale otsustati nende palkasi tõsta, ühtlasi tõsteti ka maakonnavalitsuse liikmete palkasi 4.000 marga võrra, kokku 66.000 m. võrra kuus. M. v. esimehe palk tõuseb selle tõstmise tagajärjel 20.200 marga peale.

Ühenduses palkade tõstmisega kinnitati

lisa eelarve

198.000 marga peale.

Õllekaupluste avamisluba.

Valga õllefabrikule antakse luba maakonnas neli õllekauplust avada.

Järva maakonnanõukogu koosolek
9. oktoobril.

1923 a. aruanne
kinnitakse.

Lisaeelarve

käesoleva aasta peale 1.600.000 m. suuruses haridusliste ja hoolekande kulude katteks kinnitakse. See summa loodetakse laenuga katta.

Alkoholised joogikohad maakonnas kõik kinni.

Trahterimaksu 1925 a. ei määratud. Selle asemel otsustati kõik alkoholised joogikohad maakonnas 1-st jaan. 1925 a. sulguda, kaotades selle juures oma sissetulekutest üle miljoni marga.

Määruse tühistamine.

Vallasekretääride palga ja tööaja kohta varemalt maksma pandud määrus tühistatakse.

Maakonnavalitsuse maja ostmine.

Maakonnavalitsusele antakse voli riigilt maja ära osta, milles maakonnavalitsus praegu asub. Maja hind ligi miljon marka.

Raua- ja puutöökooli avamine
Türile

tunnistakse tarvilikuks.

Eeskujuline kord vallavalitsustes.

Imavere vallavalitsust sept. kuul s. a. revideerides, leidsid Viljandi maakonnavalitsuse liihmed J. Nurk ja A. Loorits sealt piinliku eeskujuliku korra eest. Mitte ükski seda, et raamatud puhtalt, ilma parandusteta peetud, vaid ka väliselt oli puhtuse ja korra eest hoolitsetud: raamatutel puhas paber ümber, iga paber omal kohal.

Imaveres on kauemat aega sekretääriks hra Kolk.

Niisamasuguses korras leiti ka asjaajamine Uue-Põltsamaa vallavalitsuses olema.

Korratu asjaajamine vallaomavalitsustes.

Viljandi maakonna Adavere vallavalitsuse revideerimise protokollis läbivaadates leidis Viljandi maakonnavalitsus, et Adavere vallavalitsuse tegevuses on ilmsiks tulnud 1) kestvaid seaduse rikkumisi ja tõrkuvalt mittetäitmisi, 2) riigi, maakonna, kui ka erasummade seadusevastast kasutamist praeguse kui ka endise vallavalitsuse aegus, 3) kestvaid arvepidamise ja kassa korratusi, 4) vale-aktide kokkuseadmist praeguse kui ka endise vallavalitsuse kaastegevusel ja väärakirjade valmistamisi vallasekretääri k. t. A. Maureri poolt

ühes vallavanema abi M. Kirschbergiga, 5) tempelmaksustamise puudusi.

Tähelepannes nende süütegude raskeid järeldusi ja arvesse võttes, et valla revisjonikomisjon 1924. a. tegevuseta olekut ülesse on näidanud, korralikult koos käinud ei ole, komisjoni protokolle üldse pole olemas, niiviisi passiivselt kaasa aidates kõikide ülalnimetatud süütegude kordasaatmisele, otsustas maak.-val. praegune Adavere vallavalitsus ja revisjonikomisjon terves koosseisus ametist ajutiselt tagandada, neid lõpuliuks tagandamiseks siseministrile

ettepanna ning teatada nende tegudest kohalikule prokuröörile süüdistuse tõstmiseks.

Siseministerium on selle tagandamise otsuse kinnitanud.

Korratuses leiti asjaajamine ka Vana-Põltsama vallavalitsuses olema, kus peale muu ka kassas 27.199 m. 48 p. puudujääk kindlaks tehti. Vallavanem on ajut. ametist tagandatud ja kohtu alla antud, nagu terve vallavalitsus ja revisjoni-komisjoni. Sekretääri k. t. on ise lahkumispalve ära annud.

Korralikult saab „Maaomavalitsust“ lugeda see, kes ta omale tellinud on.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 45. Kooli hoolekogu korralduste täitmise asjus.

Kas on vallavalitsus kohustatud koolihoolekogu korraldusi elanikkudele teadaandma? V.

Vastus:

Meie koolikorraldus jätab palju vahet kordi lahendamata, ammuigi selle. Küsimuses ülesseatud kohustus langeks vallavalitsuse peale kohusena ainult siis, kui vallavalitsus hoolekogule alluv asutus oleks. Selleks ei saa vallavalitsus muidugi olla, mispärast hoolekogu otsused temale kohustavad ei ole. Kui küsimust ei võeta võimu küsimusena, vaid sellest seisukohast väljamina, kuidas hõlpsamine ja odavamine asja teostada, siis ei teeks ju sugugi paha, kui vallavalitsus hoolekogu korraldused teada annab, kui see temal oma käskjalgade ja kümnikute kaudu hõlpsam teha on.

Küsimus Nr. 46. Valla koolivalitsuse sekretääri asjus.

Kas vallasekretäärile on sunduslik valla koolivalitsuse sekretäär olla? V.

Vastus: On.

Seadus seda kohust vallasekretääri peale ei pane, kuid et õnnetumat valla koolivalitsust vähegi vallavalitsuse külge kõita on valla koolivalitsuse sekretääri kohused haridusministri poolt, kokkuleppel siseministriga, ringkirjalikult vallasekretääri peale pandud.

Küsimus Nr. 47. Koolikohuslaste nimekirjade ja kooliandmise kohuslikkuse kohta.

Avalikkude algkoolide seaduse § 12

järel valvab koolivalitsus, et kõik kohalikus kooliringkonnas elavad kooliealised lapsed koolikohustust täidaksivad, missuguseks otstarbeks koolivalitsus registreerib kõik kooliringkonnas asuvad kooliealised lapsed. Kui nüüd keegi valla elanik viib oma lapse linna ehk alevisse, annab ta kuhugi kosti peale, registreerib nii kui kord ja kohus sealse elanikkuna ja kui see laps kooli algul linna või alevi kooli astub, kas peab see omavalitsus temale kooli andmises kohuslik olema, s. o., kas peavad omavalitsused Algk. seaduse § 24 sarnaste laste suhtes täitma, s. o. niipalju koole avama ja üleval pidama, et kõik niiviisi kohalisteks lasteks saanud lapsed kooli mahuksid? Kas peab nii kosti peale antud laps tema vanemate elukohast koolikohuslaste laste nimekirjast välja-registreeritama (§ 13) ja oma kostikoha järele kohalikuks kooliealiseks lapseks registreeritama, või otsustab küsimuse vanemate elukoht? Kumb omavalitsus on kohustatud lapsele kooli andma?

K.-N. alevivalitsus.

Vastus:

Avalikkude algkoolide seaduse redaktsioon oma mittetäpsusega sunnib nii küsima, sest § 13 räägib selgel sõnal lapse teise kohta elama asumisest: „Kui kooliealine laps teise valda, alevisse või linna elama asub, siis. . .“ Hoolimata sellest redaktsionist on ometi sellest paragrahvist teiseti arusaada tahetud ja seda täidetud selles mõttes, et teise valda või linna asu-

mist on mõeldud ikka ühes vanemate ehk hoolekandjatega. On laps linna ehk alevis kosti peale antud, peetakse teda koolikohuslaste nimekirjas ikka vanemate elukoha järele ja märgitakse tarvilikkude tõenduste põhjal selle koolival. koolikohuslaste nimekirjas, kus koolis ja mitmendas klassis ta käib. Seda tegelikku käiku toetab § 12 märkus, mis määrab, et lastevanemad või hoolekandjad on kohustatud last registreerima. Kosti peale võtjat et saa hoolekandjaks lugeda.

Küsimust aitab siin ka lahendada Tööhoolekande ministeeriumi seletus 29. aug. 1919. a., mille järele linna ehk alevi elanikuks loetakse see, kellel seal alaline elukoht, kuna alalise elukoha all tuleb mõista seda omaval. üksust, kus isik oma teenistuse, töö, ettevõtte pärast alaliselt elab ehk kellel seal liikumata varandus või kodune sisseseade on. Kosti peal olijal lapsel puuduvad kõik need tundemärgid. Pealegi käib tervest seadusandlusest mõte läbi, et lapsi loetakse vanemate elukoha järele. Eitaval korral võiksid vallad, kellel koolimaja ehitamine raske, kõik lapsed linna või alevisse saata kostilastena kooli nõudma.

Sellepärast peab laps vanemate elukoha järele koolikohuslaste nimekirjas seisma ja see omavalitsus peab lapsele algkoolis käimist võimaldama, kelle piirides tema vanematel või hoolekandjatel alaline elukoht on.

Küsimus Nr. 48. Valitavate ametnikkude palga asjus.

Missuguste palganormide järele tuleb endistele valitsusametnikkudele, kes uuest valitud ametnikkude volituste ajal nende kohuseid täidavad, palka maksta, kas endise volikogu-nõukogu poolt määratud, või uute, järgmise volikogu-nõukogu poolt kinnitatud normide järele?

K.-N. alevivalitsus.

Vastus:

See asjaolu, et uute valitsusliigete valimise eel käib valitavatele palga äramääramine, lahendab ka ülesseatud küsimuse. Vana valitsus ei ole uue kohuste täitja, vaid täidab omal kohal oma kohusi eelmise nõukogu-volikogu volitusel, kuni uus seadusliselt kohused ülevõtta saab, järjekult ei või palgamäärad, mis uutele määrati, endise valitsuse liikmete peale maksvad olla, kuigi nad ametis peale uute palgade määramist, kui selleks erilist nõukogu-volikogu otsust ei ole.

Küsimus Nr. 49. Vastelaste kohtupäeva- ja sõidurahade asjus.

Kas, missuguse seaduse põhjal ja kui suurel määral võib valla vaestelaste kohus väljasõidu puhul päeva- ja sõiduraha võtta ja kas on väljasõidu nõudja kohustatud seda raha ette ära maksma?

Vallasekretäär.

Vastus: Kohtuministeeriumi seletuse põhjal 25. oktoob. 1919. a. Nr. 38 („R. T.“ Nr. 81—1919. a.) on vallakohtu seaduse II jao § 143¹, mille järele väljasõitude puhul päevaraha makseti, muudetud Ajut. Valitsuse otsusega 8. jaan. 1919. a. („R. T.“ Nr. 2) ja 7. veebr. 1919. a. („R. T.“ Nr. 9) ja vallakohtu ametnikud saavad, kui nad kohtu käsutäitjatena väljasõidavad, asjaosaliste isikute ehk varanduste kulul oma kuupalga järele päevaraha ja selle kõrval on neil õigus sõiduraha saada raudteel II klassi ja laeval I kl. taksi järele. Selles seletuses ülesloetud hobuse ja jalgratta sõidu taksid on Aj. Valitsuse riigiametnikkude taksidega, mis 7. veebr. 1919. a. kinnitatud („R. T.“ Nr. 9 — 1919), kokkukõlas. Järjekult peavad ka nende taksid muutmisega muutama vallakohtu liigete sõidukulu taksid. 7. jaan. 1920. a. Vabariigi Valitsuse määruse § 1 pt. d. lahendab küsimuse, aluseks võttes postitakse ehk oma hobusega sõites, küüdi tarifi. Paevarahade suurust normeerib viimati 9. märtsil 1923. a. seadus („R. T.“ Nr. 43—1923. a.)

Oma seletust põhjendab kohtuministeerium muu seas Ajutise valitsuse 8. jaan. 1919. a. seaduse peale, mille § 10 lõpp ütleb, et väljasõitu soovinud isik on kohustatud vastava kohtuametniku ehk asutuse nõudmise peale teatava summa avansina sõidutasuks sissemaksma, mispärast küsimuse viimase osa kohta jaatavalt vastata tuleb.

Küsimus: Nr. 50. Teatelehe kuulutamise asjus.

Alaliseks nähtuseks vallavalitsustes on see, et metskonna metsaülemad ja riigimaade ringkonnavalitsejad saavad igasuguseid teatelehti vallavalitsustele nendes tähendatud isikutele kätteandmiseks, kuulutamiseks ja allkirjade tagasi saatmiseks, mõnikord isegi koguni väikse ja väärtuseta asjaolude kohta, mis vallavalitsustes aina tööd sünnitab ja sellega vallaametnikka oma käskjaladena tarvitavad. Kas on niisugused teatelehed vallavalitsustele kätteandmiseks kohustavad, jaataval korral, missuguseses seadustes on see ettenähtud?

Vallasekretäär N. E.

Vastus:

Vallakogukonna seaduse § 19 põhjal 1866 aastast olid vallavanemad politsei alal kohustatud Valitsuse, kreispolitsei ja ülemusametuste korraldusi ja ettekirjutusi kuulutama. Politsei võimu vallavanemal enam ei ole, ei ole siis ka sellega seotud kohusi. Ja kuigi need oleks, siis ei ole metsaülemad ja ringkonnavalitsejad vallavalitsusele ülemused, mispärast neil küsimuses täh. õigust ei või olla. Arvavad nad enestel selleks õiguse olema, on nende ülesanne äranäidata, missuguse seaduse põhjal nad need kohused vallavalitsuste peale panevad.

Küsimus Nr. 51. Alevi piirkonnas olevate teede korrashoidmise asjus.

Kas on alevivalitsus kohustatud alevi administratiiv piirkonnas olevat I klassi posti ja kiviteed ja nende peal olevaid sildasi parandama ja kevadel kui ka sügisel kraavisid puhastama?

Varemalt tegid tähendatud teed teised vallad, millest aga viimased Mustvee valla aleviks nimetamise ajast äraütlevad, sest et alev pidavat oma tee osasid, mis alevi piirkonnas on, ise korras hoidma ja tegema alevi sead. § 3 p. 4 põhjal.

Vene valitsuse kui ka Eesti valitsuse ajal kuni 1921. a. oli Mustvee vald teetegemise kohustusest vabaks jäetud.

Tee korraspidamise määruse 7. sept. 1920. a. § 3 põhjal on linnade ja alevi piirides liikumata varanduse omanikud teetegemise kohustusest vabastatud.

Mustvee alevivalitsus.

Vastus:

On kohustatud (aleviseaduse § 3 p. 1. l. g.). Mis puutub sellesse, et teede korraspidamise määruse („R. T.“ Nr. 151/152—1920. a.) § 3 põhjal on teetegemise kohusest vabastatud liikumata varanduste omanikud ja pidajad alevite piirides, siis tuleb seda mõista selles mõttes, et tähendatud omanikud ja liikumata varanduste pidajaid ei kutsuta teetegemisele väljaspool alevi piire. Alevi piirides aga ei ole nad teetegemisest vabad, kuid aleviseaduse §§ 61 p. 4 ja 153 p. 4, l., võib alevivolikogu teetegemise naturaalkohuse alevi üldiste sissetulekute või eriliste alevi maksude peale üle viia.

Küsimus Nr. 52. Tööstusmaksu asjus.

Kas saab tööstusmaksu võtta metsatööstuse pealt korral, kui metsaomanik ise

metsa ümber töötab, müües valmis materjali äritegijale — ülesostjale suuremal arvul, jaataval korral — kui aga ümbertöötamine sündis aasta või rohkem aega tagasi, kas võib ka tagantjärele müümise korral metsa ümbertöötajat maksu alla panna, kuna metsa ümbertöötamise ajal teadmata oli, et see ärilisel otstarbel sündis?

Vallasekretäär E. V.

Vastus:

Siseministeeriumi Omavalitsuse asjade Peavalitsuse selle kohase seletuspärimise peale, mis tuleb mõista „R. T.“ Nr. 3—1921. a. avaldatud seaduse Nr. 19 § 10 tähendatud äriliste tööstusettevõtete all, seletas Riigikohtu administratiiv osakond, et 31. detsembri 1920. seaduse p. 4 („R. T.“ Nr. 3—1921. a. sead. Nr. 19) tähendatud äriliste tööstusettevõtete all tuleb mõista ettevõtteid, mis Riigi ärimaksu seaduse järele on tööstuslisteks tunnustatud ja mille peale tööstusliste äritunnistustel lunastamine sama seaduse järele kohustuslik. Selle seletuse peale toetades võiks arvamisele tulla, et tööstusmaksu võiks valdade kasuks võtta ainult nende ettevõtete pealt, millel Riigi ärimaksu seaduse järele on kohustuslik tööstusliste äritunnistustel lunastamine. Järjekult peaksime järeldama, et kui küsimuses tähendatud ettevõtte on kohustatud lunastama tööstusliste äritunnistuse, siis võiks tema pealt võtta ka tööstusmaksu, teiste sõnadega, valdade kasuks võetav tööstusmaks ei oleks midagi muud, kui tööstusettevõtete pealt valdade kasuks võetav põhi-ärimaksu (patendimaksu) lisamaks. Kuid see ei oleks õige. Tööstuse maksu võidakse võtta kõikide äriliste tööstusettevõtete pealt. Järjekult, küsimus ei ole selles, kas see või teine tööstusline ettevõtte on kohustatud lunastama tööstusliste äritunnistuse, vaid selles, kas tähendatud tööstusline ettevõtte on äriline. Riigi ärimaksu seaduse § 453 mõtte järele tuleb aga ärilisteks tööstusettevõteteks lugeda ka neid ettevõtteid, mis teatavatel juhtumistel tööstusliste ärimaksu alla võiksid kuuluda. Nende tööstusettevõtete hulgas on ka oma metsamajapidamise produktide ümbertöötamise ettevõtted (§ 453 p. 18, l. a ja b). Kui küsimuses tähendatud ettevõtte, mis tundemärkide tõttu vastab § 453 p. 18, l. a ja b kirjeldatud ettevõtetele, siis tuleb tema pealt tööstusmaksu võtta.

Järeldamiseks nõudmise juures tuleb silmaspidada valla- ja maakonnaomava-

litsuste sissetulekute jne. ajutise seaduse („R. T.“ Nr. 18/19—1920. a.) § 62 ettenähtud nõudmisi.

Küsimus Nr. 53. Küüdikorras postiveo asjus.

Vallas on nõukogu otsuse põhjal kord maksma pandud, et maapidajad toovad kordamööda valla posti ligemast postkontorist tasuta iga

päev vallamajasse. Mõni maapidaja aga tõrgub posti toomast. Kas on vallavalitsusel võimalik kohtu teel ehk administratiiv korras tõrkujat vastutusele võtta ja missuguse seaduse põhjal?

Vallasekretäär.

Vastus:

Vallanõukogu otsusel puudub seaduline alus, mispärast ka võimata sundida kedagi seda otsust täitma.

Oma ülesande kõrgusel seista tahtja tellib omale „Maaomavalitsuse“ ja soovib seda ka oma kaastegelastele.

Lugejatele.

Artikli „Omaomavalitsuse põhijooned“ järg peab ruumi puudusel sellest numbrist välja jääma.

Kirjavastused.

A. J. Pärnus: Heameelega lugesin Teie head otsust „Maaomaval.“ kohta. Täna soovide eest. Püüan ajakirja sisuliselt nii tõsta, et suure hulga nõudmisi rahuldaks. H. A.

Kas olete „Maaomavalitsuse“ omale juba äratellinud ja kas olete oma kaasomavalitsustegelastele „Maaomavalitsuse“ tellimist soovitanud?

Tähelepanemiseks omaomavalitsustegelastele!

Esimese Eesti omaomavalitsustegelaste kongressil peetud referaadid ja täielik kongressi protokoll ühes osavõtjate nimekirja ja pildiga ilmub trükist nägusa eriraamatuna nime all

== ESIMENE ==

EESTI OMAOMAVALITSUSTEGELASTE

== KONGRESS ==

24.—26. OKTOOBRI 1924. A.

Raamat peaks huvitama kõiki kongressist osavõtjaid, veel enam neid omaomavalitsustegelasi, kellel võimalik ei olnud kongressile tulla, sest seda läbiligedes on kongressi käik täielikult nähtud.

Et raamatut piiratud arvul trükitakse, oleks soovitatav, et kõik omaomavalitsusasutused ja omaomavalitsustegelased, kes raamatut tellida mõtleavad, oma soovist Maakondade Liidule õige pea teataks; et võimalik oleks tarvilik arv raamatuid trükkida. Eksemplari hind võib tulla 100—200 marka.

Eesti Maakondade Liit.

Senise hinnaga

võib veel saada ajakirja

„Maaomavalitsuse“

1923 ja 1924 aastakäigud

„Maaomavalitsuse“ talitusest.

Esimese omaomavalitsustegelaste kongressist osavõtjate

≡ pildid ≡

on saada päevapiltnik Parikase juurest, Tallinn, Kuninga uul. № 1.

Pildi hind ise ära viies 175 mrk., postiga saates raha ettesaamise puhul 250 mrk.
